

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра теорії і практики перекладу з англійської мови

Кваліфікаційна робота магістра з перекладознавства
на тему: «Хибні друзі перекладача» як проблема перекладу (на
матеріалі автентичних веб-ресурсів TED TALKS)»

Студентки групи Па 58-23
факультету германської філології і
перекладу
освітньо-професійної програми
Перекладознавство: професійно-
орієнтований переклад (англійська
мова і друга іноземна мова) за
спеціальністю 035 Філологія
Волошенко Дар'ї Вадимівни

Допущена до захисту
«_____» _____ 2024 року

Завідувач кафедри теорії і практики
перекладу з англійської мови

(підпис) доц. Мелько Х.Б.
(ПІБ)

Науковий керівник:
доктор філологічних наук,
професор Черхава О. О.

Національна шкала
Кількість балів:
Оцінка: ЄКТС

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

KYIV NATIONAL LINGUISTIC UNIVERSITY

Department of Theory and Practice of Translation from English

Master Degree Thesis in Translation Studies

under the title: “False friends of the translator” as a translation problem (based on authentic TED TALKS web-resources)”

Group Pa 58-23
School of German Philology and
Translation
Educational Programme Translation
Studies: Professionally Oriented
Translation (English and Second Foreign
Language) Majoring 035 Philology
Daria V. Volosheniuk

Research supervisor:
O.O Cherkhava
Professor

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ПІДГРУНТЯ ТА РОЗВИТОК ЯВИЩА «ХИБНИХ ДРУЗІВ ПЕРЕКЛАДАЧА»	6
1.1. Феномен «хібних друзів перекладача» та історія його виникнення.....	6
1.2. Класифікація «хібних друзів перекладача» та їх походження	11
1.3. Особливості перекладу «хібних друзів перекладача».....	15
РОЗДІЛ 2 «ХИБНІ ДРУЗІ ПЕРЕКЛАДАЧА» ЯК ЛІНГВІСТИЧНИЙ ФЕНОМЕН НА ОСНОВІ РЕСУРСІВ TED TALKS	21
2.1. Платформа TED TALKS як інструмент вивчення мовного явища «хібних друзів перекладача»	21
2.2. Часткові інтернаціоналізми в промвах TED TALKS	22
2.3. Псевдоінтернаціоналізми в промовах TED TALKS	37
РОЗДІЛ 3 МЕТОДИ ПЕРЕКЛАДУ «ХИБНИХ ДРУЗІВ ПЕРЕКЛАДАЧА» НА БАЗІ МАТЕРІАЛІВ TED TALKS	50
3.1. Мовні трансформації при перекладі «хібних друзів перекладача»	50
3.2. Методи перекладу часткових інтернаціоналізмів в промвах TED TALKS	52
ВИСНОВКИ	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	71
СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ	77
ДОДАТОК	87
RESUME	113

ВСТУП

Пропонована нами наукова розвідка досліджує одну з найпоширеніших в мовному просторі проблем перекладу – явище «хибних друзів перекладача». Здійснене нами лінгвістичне дослідження присвячено вивченню «хибних друзів перекладача» саме на основі усних промов спеціалістів різноманітних галузей на онлайн-платформі TED TALKS.

Актуальність обраної теми визначена тим, що переважна більшість сучасних лінгвістичних праць має на меті вивчення процесів міжмовної інтерференції та проблем, що виникають в процесі перекладу. Комплексне дослідження «хибних друзів перекладача» за допомогою всебічного аналізу емпіричного матеріалу, відібраного з ораторських виступів на платформі TED TALKS, ще не було об'єктом жодних наукових розвідок.

Безперечно, вивчення пропонованого лінгвістичного явища сприяє кращому осмисленню особливостей англійської та української мов, відмінностей в їх культурних аспектах, а також допомагає перекладачам значно підвищити рівень своїх навичок і якості перекладу.

Мета дослідження – визначити та описати особливості перекладу мовних одиниць, відомих як «хибні друзі перекладача», на основі усних промов веб-ресурсу TED TALKS.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати наступні **завдання**:

- 1) зібрати та окреслити теоретичний матеріал проведених раніше наукових досліджень «хибних друзів перекладача»;
- 2) створити вибірку з фрагментів промов TED TALKS, що містять «хибних друзів перекладача»;

3) з'ясувати та описати семантичні характеристики аналізованих одиниць в різних контекстах в англійській та українській мовах;

5) визначити основоположні методи і перекладацькі трансформації, які слід використовувати для адаптації «хибних друзів перекладача» під час перекладу в англійській та українській мовах;

б) систематизувати отриману інформацію та зробити висновки з проведеної наукової розвідки, узагальнивши результати дослідження.

Об'єктом дослідження є «хибні друзі перекладача», відібрані на основі промов веб-ресурсу TED TALKS.

Предметом вивчення є семантичні та граматичні особливості «хибних друзів перекладача», відібраних на основі промов веб-ресурсу TED TALKS.

У процесі вивчення обраної проблематики ми застосували кілька основних інструментів аналізу. Першорядними **методами дослідження** є наступні: техніка суцільної вибірки, яка була необхідною для підбирання аналізованого матеріалу; аналіз словникових формулювань, який допоміг нам віднайти автентичні значення аналізованих у роботі одиниць «хибних друзів перекладача» та встановлення їх семантичних особливостей; зіставний метод – з метою окреслення спільних та відмінних рис міжмовних паралелей англійської мовної системи та української мовної системи. А також описовий метод, що є надважливим прийомом задля детального змальовування аналізованих одиниць.

Наукова новизна роботи виявляється в тому, що в ній вперше 1) проведено аналіз лінгвістичних і лексикографічних джерел, з метою опису лексичного феномену «хибних друзів перекладача» в таких мовах як українська та англійська; 2) зазначені семантичні особливості та граматичні властивості «хибних друзів перекладача», що були відібрані на основі промов веб-ресурсу TED TALKS 3) досліджено різні прийоми та техніки перекладу помилкових

мовних відповідників, на основі фрагментів ораторських виступів веб-ресурсу TED TALKS, в англійському та українському мовних середовищах.

Теоретичне значення нашої роботи зводиться до можливості дослідити поняття «хибних друзів перекладача» та ознайомитись з його властивостями.

Практичне значення виражається у перспективі використання отриманих нами результатів наукової розвідки для покращення процесу викладання в закладах вищої освіти, а також при проведенні спецкурсів і факультативних занять.

Результати наукової розвідки було апробовано на міжнародній науково-практичній конференції “Ad orbem per linguas. До світу через мови”, 17 травня 2024р. в місті Київ. Стаття “Unraveling Linguistic Traps: False Friends of the Translator”, с. 557-559, https://knlueduua-my.sharepoint.com/:b:/g/personal/website_knlu_edu_ua/EXOqCvfsGVVCuIrQBhKjfrAB91SvgDlcrfj4X-FOeXfPtw?e=RDbuUz.

Структура наукової роботи. Праця має у своєму складі вступ; три розділи, де перший є теоретичним і містить інформацію про засади зародження «хибних друзів перекладача». В другому розділі було проведено аналіз вживання «хибних друзів перекладача» на основі веб-ресурсу TED TALKS в системах української і англійської мов. В третьому розділі наведено пропозиції щодо використання тих чи інших перекладацьких технік і трансформацій з метою виконання адекватного перекладу подібних лексичних одиниць; висновків до кожного розділу, списків використаних літературних (72 одиниці) та ілюстративних джерел (91 одиниця) і додатка. Суцільний обсяг дипломної роботи складає 114 сторінок, основний виклад якої знаходиться на 66 сторінках.

РОЗДІЛ 1 ПІДГРУНТЯ ТА РОЗВИТОК ЯВИЩА «ХИБНИХ ДРУЗІВ ПЕРЕКЛАДАЧА»

1.1. Феномен «хібних друзів перекладача» та історія його виникнення

Сучасне перекладознавство стикається з досить поширеним і контроверсійним мовним явищем, яке отримало властиву назву «хібні друзі перекладача». На сьогодні, цей феномен є одним з найпоказовіших національно-культурних, лінгвістичних і психологічних проявів будь-якої мови в теперішньому світі, включаючи українську та англійську мови.

Важливість цієї теми неможливо заперечити, адже саме явище «хібних друзів перекладача» постає неабиякою проблемою для мовознавців, збиваючи з пантелику навіть дуже досвідчених професіоналів перекладу [1: 375].

В сьогочасній теорії лінгвістики панує міркування, що володіння перекладача нерідною мовою не може бути цілковито бездоганим на практиці. Безумовно коректне використання мовцем лексичних паралелей кількох мовних систем можливе лише у вигляді теоретичного припущення [70].

Доречно зробити висновок, що здебільшого люди, які володіють кількома мовами, допускають ряд помилок під час комунікації та в процесі перекладу. Нагальна потреба у професійному перекладі робить вивчення теми «хібних друзів перекладача» надважливою в науковому середовищі.

Аналіз проблематики міжмовної омонімії та дослідження інтернаціональної лексики відіграє значущу роль для усного перекладу в особливості, адже під час нього фахівцю необхідно швидко переходити з однієї мови на іншу [1: 4]. У даному випадку існує потреба ментально адаптуватися до особливостей мовних систем, з якими працює спеціаліст. Як результат, ця проблема зустрічається набагато частіше саме під час усного обміну інформацією. Натомість, при письмовому перекладі подібні помилки зустрічаються рідше, адже перекладач має можливість перевірити письмовий матеріал не один раз [25: 47].

Обопільний вплив однієї мови на іншу мову викликає появу певних слів, що схожі за написанням або звучанням, які, проте, мають кардинально різні значення [1: 3]. Вирази такого типу семантично чи за вживанням несхожі у кількох досліджуваних мовах. Цей процес становить серйозну загрозу для правильного розуміння певних лексичних одиниць різними верствами суспільства.

Попри те, що глибоке вивчення «хибних друзів перекладача» здійснюється вже тривалий час, походження, основні причини і закономірності формування, детальна структура й фундаментальні функції міжмовних омонімів у реченнях і текстах залишаються предметом багатьох наукових розвідок й до сьогодні.

Неоціненний вклад в розвиток та вивчення цієї лексичної проблеми внесли праці мовознавців В.В. Акуленка [1], В.В. Дубічинського [16], Кияка [27] [28], та ін. Загальновідомий факт, що в роботах вищезгаданих лінгвістів було напрацьовано першорядні теоретичні відомості, що безпосередньо стосуються хибних еквівалентів в різних мовах. Крім того, названими раніше вченими були укладені числені прикладні посібники, підручники з вивчення «хибних друзів перекладача» та словники. В межах українських дослідників також можна виокремити спільноту науковців, що займалися явищем міжмовної омонімії. Велику емпіричну цінність мають дослідження українсько-польської [16], російсько-української [21] та українсько-чеської [37] міжмовної омонімії.

Найперша спроба надати вичерпну характеристику явища «хибних друзів перекладача» була віднайдена в роботі Е. Мовільона (1747). Згодом вийшла доповідь вченого А. Портітора (1788) що мала на меті детально описати процеси міжмовної омонімії у площині французької та німецької мов.

Як зазначає науковець І.В. Корунець, слова, що належать до категорії «хибних друзів перекладача» найчастіше виникають в результаті прямих чи пересічних запозичень з інших мов. Вчений пояснює, що у більшості випадків саме шляхом запозичень утворюється псевдоінтернаціональна лексика та різного роду мовні паралелі [31: 140].

Традиційно, переважна кількість запозичень відбувається з латинської та грецької мов. У порівнянні, між українською та англійською мовами здійснюється куди менше контактів. Процес запозичання слів з англійської мови та виникнення лексичних одиниць інтернаціонального походження в українській лексиці бере свій початок ще з ХІХ століття [62].

Здебільшого наслідувані з інших мов слова - це наукові, політичні, технічні, економічні, спортивні терміни тощо. Так, вчений І.В. Корунець зазначає, що перекладачам часто доводиться мати справу з багатозначними лексемами, яким притаманні характерні риси англійської мови, але натомість, менш властиві українській. За цим слідує логічний висновок, що лексичні одиниці англійської мови будуть мати більш широкую семантичну структуру, ніж їх українські відповідники з менш розгалуженою структурою. [31]

Отже, процес перекладу лексичних паралелей з англійської мови на українську має значно вищі ризики допущення помилок, ніж діаметрально протилежний. На думку філолога, ця закономірність має негативні наслідки для практики перекладу в цілому [31].

Головним чином «хибні друзі перекладача» складаються з інтернаціональної лексики, серед якої налічується чимала кількість міжмовних омонімів [44: 77]. Первісно формування дефініції інтернаціональності почалося завдяки англійському прикметнику *international*, перша згадка про який віднайдена у писемних джерелах у 1780 році. Протягом ХІХ століття це визначення активно вживалось у європейських країнах, а вже у ХХ столітті воно розповсюдилось у всіх мовах світу [18].

Загальновідомим є факт, що існують спільні риси та притаманні багатьом мовам ознаки, які отримали назву «мовні універсалії». Прикладом універсалій є граматичні категорії, поділ звуків на приголосні та голосні тощо. Проте, ці критерії стосуються загальних мовних явищ. Тому варто розуміти, що поняття

міжнародної лексики є доволі відносним, хоч і ґрунтується на використанні певних мовних одиниць зі схожою семантикою [9: 208].

Різні народи по-різному послуговуються даними словами, надаючи їм багатогранних відтінків значення. Саме тому неможливо чітко сформулювати поняття інтернаціоналізму, адже дослідники тлумачать його неоднаково. Проте, мовознавці намагаються дати максимально широке визначення цьому явищу з огляду на те, що воно є важливим виявом лексичної спільності.

Науковий термін «хибний друг перекладача» було введено в обіг у 1928 році. Його запропонували французькі лінгвісти М. Кесслер і Ж. Дероккіньє. Однак з плином часу виникла маса інших назв для позначення цієї категорії слів. Наприклад: «хибні еквіваленти», «псевдоінтернаціоналізми», «псевдоеквівалентні пари слів», «міжмовні омоніми» чи «міжмовні аналогізми» й багато інших.

З усім тим, думки мовознавців різняться у питанні найменування цього явища. Заслужений працівник освіти України й доктор філологічних наук М.П. Кочерган активно просуває номінатив «міжмовна омонімія», відстоюючи своє рішення наступним чином: «У мові білінгва або полілінгва різномовні слова, які збігаються за формою, але відрізняються за змістом, здобувають однаковий статус, як і внутрішньомовні омоніми» [34: 393].

Явище міжмовної омонімії підлягає ретельному вивченню та детально розглядається науковцями у сфері мовознавства. Однак, як в теоретичному, так і в практичному плані, залишається чимало відкритих питань. Вчені уже понад століття намагаються надати чітке окреслення терміну «міжмовні омоніми». У досліджуваної категорії, яка є втіленням тотожності певних одиниць варіативних мовленнєвих систем, незважаючи на наявність деяких семантичних відмінностей, є широкий спектр назв. Окрім згаданих вище, нерідко зустрічаються наступні визначення: «міжмовні пароніми», «міжмовні синоніми», «помилкові лексичні паралелі» або «неповні лексичні паралелі»,

«псевдоінтернаціоналізми» тощо. Існує необхідність пошуку доречної дефініції, яка б максимально детально пояснювала прояви міжмовної омонімії, беручи до уваги усі його властивості та особливості.

Чеський лінгвіст О.Духачек висловлює таке твердження про описувані лінгвістичні процеси: «У мовах можемо спостерігати прагнення розрізняти слова різні за значенням, але подібні за формою (омоніми), або дуже схожі (пароніми)». Мовознавець активно вивчав проблему зникнення слів, що, на його думку, певною мірою є результатом впливу на лексичний склад мов міжмовної омонімії як міжкультурного явища. Згідно слів філолога, підґрунтям для виникнення такого роду наслідків є використання омонімів мовцями з одного часового проміжку, місця розташування та суспільного середовища [71].

Не менш важливу роль відіграє належність різних лексичних одиниць до певних сфер вживання. О.Духачек вважав, що негативний вплив міжмовної омонімії варто вивчати комплексно, зважаючи на паронімію й полісемантизм. Науковець вказує, що дослідники, вивчаючи проблематику зникнення певних лексичних одиниць, часто забувають про процес банальної видозміни слів, їх форми, звучання та виникнення хибних лексичних асоціацій [71].

Науковець Ф. Рахматі вважає, що одним з найґрунтовніших та найпродуктивніших джерел виникнення міжмовної омонімії є відмінність діалектів певних мов. Носії мови можуть використовувати ті чи інші лексичні одиниці на позначення конкретних явищ, вкладаючи в слова як фактичні, так і образні значення. Отже, в результаті контактування і змішання різноманітних етнічних діалектів, неможливості застосування слова одночасно у кількох його значеннях, використання лексичних одиниць конкретної етнічної групи іншою етнічністю, з'явилися слова, які мали однаковий орфографічний зміст та схожу вимову, але різні значення [49].

Натомість автор зауважує, що причиною розвитку омонімії є й різниця мов в цілому. Одна мова нерідко запозичує певну лексичну форму з іншої мовної

системи, графічний або фонетичний склад якої кардинально відрізняється. У цих випадках здійснюються метаморфози у значенні слів, але спосіб їх вимови та написання на практиці залишаються незмінними [49].

Трапляються й ситуації, коли лексична одиниця одного діалекту набуває іншого значення в іншому діалекті, створюючи омонімію. Інколи слова просто змінюються з часом під впливом різних чинників, деформуючи своє первісне значення. Натомість дані мовні одиниці залишаються тотожними у звучанні та орфографії. Таким чином, омонімами називають ті лексичні одиниці, що виражають різні поняття у площинах кількох мов, володіючи при цьому певними однаковими рисами [41: 396].

Втім не менш, більшість мовознавців не розділяють ці терміни та сміливо використовують обидва визначення. До прикладу, чеський лінгвіст Й.Влчек вважає, що дефініцію «хибні друзі перекладача» взагалі не можна вважати повноцінним терміном, а лише «образним виразом для найменування міжмовних омонімів». Науковець дотримується думки, що поняття «хибні друзі перекладача» охоплює значно ширший контекст значення, ніж термін «міжмовна омонімія» [14].

1.2. Класифікація «хибних друзів перекладача» та їх походження

Згідно з проведеним аналізом численної кількості робіт, присвячених вивченню явища «хибних друзів перекладача», можна зробити висновки, що науковці виділяють різні причини їх походження, шляхи становлення та категорії.

Узагальнюючи думки вчених з приводу виникнення «хибних друзів перекладача», можна виокремити декілька провідних чинників їх формування. Передусім – вільний розвиток незалежних одна від одної мов, завдяки чому слова, що утворюються від одного кореня у споріднених мовах, можуть мати відмінні значення [27: 18].

Безперечно, для творення та номінації певної лексичної одиниці вагоме значення має процес запозичення слів, еквівалентних відповідників до яких не

існує у тій чи іншій мові. Нерідко відбуваються й запозичення слів двома мовами з третьої мови, що іменується «паралельним запозиченням» [1: 203].

Важливо, що у різні історичні періоди перебіг процесу запозичень відбувається по-різному та напряму залежить від реалій відповідного часу. Отож, іншомовні лексеми запозичувались ще з давніх-давен та продовжують до сьогодні.

Поява багатьох з запозичених слів є результатом виникнення нових технологій, речей та явищ. Натепер, запозичення у більшості своїй утворюються від англійської мови. Така тенденція легко пояснюється орієнтацією суспільства на англо-американську культуру та бажанням мовців відповідати модним стандартам сучасного світу [52].

Мовознавці класифікують лексичні паралелі на різних рівнях мовної структури відповідно до широкого спектра властивостей.

Наприклад, існує класифікація за рівнем відмінності слів у значеннях, яка розрізняє повних та часткових «хибних друзів перекладача» (Г.М. Гаугер) чи «хибних друзів перекладача» у вузькому і широкому розумінні (Р. Ліпчук).

Найтипівішими та найбільш підступними пастками, що викликають проблеми при перекладі є слова, що належать до першої категорії. Однак значною перевагою таких лексичних одиниць є те, що перекладачі з легкістю можуть їх ідентифікувати. Натомість так звані «часткові хибних друзі перекладача» володіють щонайменше одним спільним сукупним значенням та кількома різними.

Одну з найбільш влучних класифікацій запропонували мовознавці А.С. Д'яков та Т.Р. Кияк. Відповідно з їх баченням, «хибних друзів перекладача» варто розчленовувати на дві групи:

- 1) часткові інтернаціоналізми, які мають однакові значення;
- 2) псевдоінтернаціоналізми, які не мають нічого спільного, що б їх об'єднувало [27].

Відповідно, основним критерієм розподілу буде наявність або, навпаки, відсутність хоча б одного сукупного тлумачення мовних одиниць. Ці категорії слів варто відрізнити від справжніх інтернаціоналізмів – лексем з абсолютно тотожними семантичними структурами. Це позначатиме, що вони не становлять загрози для адекватності перекладу у випадках, коли є небезпека помилково передати зміст слова.

Свою класифікацію запроваджує лінгвіст В. В. Акуленко [1: 374]. Науковець розділяє інтернаціоналізми відповідно до того, яким шляхом вони були запозичені:

- 1) інтернаціоналізми, що мають абсолютно тотожні значення та схожі за звучанням, написанням, семантикою. Слова цієї групи мають раціональне поєднання значень та схожі за вмотивованістю використання;
- 2) лексеми та морфеми, що володіють подібним тлумаченням та схожі за своїм графічним і звуковим складом;
- 3) лексичні одиниці, об'єднані спільністю семантики та вимови, але різні за принципами написанням;
- 4) мовні одиниці, що вимовляються по різному, але мають багато подібностей в значенні та на письмі, що є дуже розповсюдженою категорією слів у мовах з ієрогліфічною системою письма;
- 5) слова, що, навпаки, відрізняються за написанням та вмотивованістю використання, але мають однакове звучання та схожі за значенням;
- 6) лексичні одиниці, що пишуться однаково та позначають схожі явища, але відрізняються вимовою та вмотивованістю;
- 7) слова, що мають подібне значення та тотожні за вмотивованістю, але різні графічно та за звучанням [1].

Великою науковою цінністю володіє класифікування мовленнєвих паралелей лінгвіста В.В. Дубічинського [16], який пропонує розділяти міжмовні

омоніми двома шляхами, що органічно доповнюють один одного. Так, вчений рекомендує виділити три групи міжмовних омонімів згідно з першою класифікацією:

- 1) співвідносні (слова, в яких наявне формально-семантичне відтворення омонімів кількох мов);
- 2) частково співвідносні (ті, в яких збігаються далеко не всі елементи омонімічного ряду);
- 3) не співвідносні (слова із повною мірою вираженим не співпадінням омонімів аналізованих мовних систем).

Не менш важлива, виокремлена науковцем класифікація, називається формальною. Вона також налічує три основні категорії омонімів:

- 1) фонетичні;
- 2) графічні;
- 3) фонографічні [16].

Безумовно, «фонетичні омоніми» - це слова з тотожним звучанням. Це ті лексичні одиниці, що вимовляються однаково в різних мовах, але мають відмінності у написанні [72].

Друга категорія - «графічні омоніми», що також називаються омографами. До цієї категорії мовознавець відносить ті слова, що однаково записуються, але мають відмінне значення і вимовляються по-різному. Такі слова здатні належати до абсолютно різних частин мови, виражаючи різне число, відмінок та інші граматичні характеристики, але при цьому однаково писатись [38].

Завершує класифікацію категорія «фонографічних омонімів», що збігаються як в написанні, так і у вимові.

Лінгвісти М. Кесслер і Ж. Дерокінья (1928) вказують на дві групи «хибних друзів перекладача» у своїх працях:

- 1) повністю помилкові (слова, що володіють подібним значенням, орфографією і семантикою);
- 2) частково помилкові (слова, орфографія яких тотожна, а значення загальноновживане).

Дослідник В.К. Шпак поділяє «хибних друзів перекладача» на три види.

Вчений вважає, що до окремої категорії слів слід відносити слова із різними відтінками значення, але зовнішньою спільністю у написанні та звучанні. Варто зауважити, що лексичних одиниць цієї групи налічується найбільше.

До другої групи варто відносити усі слова, які отримують нове значення залежно від числа. Нерідко слова отримують нові семантичні забарвлення у множині.

Третю категорію лексичних одиниць, які належать до «хибних друзів перекладача», на думку автора складають слова, які неможливо перекласти буквально. Такі мовні одиниці варто перекладати, використовуючи різні описові прийоми для того, щоб досягти адекватного перекладу [66].

1.3. Особливості перекладу «хибних друзів перекладача»

При перекладі інтернаціональної лексики важливо враховувати значну кількість чинників, щоб досягти адекватного відтворення тексту на рівні мови та мовлення. Як вже відомо, значну частину інтернаціональних лексичних одиниць складають псевдоінтернаціоналізми [1: 11].

Нерідко слова цього класу перетворюються на непереборну проблему для спеціалістів з перекладу, адже працюючи з даними мовними одиницями, необхідно враховувати будову слів, орфографічну та звукову складову виразу в обох досліджуваних мовах, основне джерело його виникнення. Трапляються випадки, коли переклад підлягає повній або частковій залежності від культурних стереотипів середовища, з якого було запозичене це слово [25: 50].

Мовознавець І. В. Корунець визначає основні методи, які слід застосовувати у перекладі інтернаціоналізмів: «транслітерація» (буквений переклад), «транскрибування», «практичне транскрибування», «описовий переклад», пошук синонімів для заміни інтернаціоналізмів та переклад інтернаціоналізмів шляхом пошуку складних слів [31].

1) «Транслітерація» – метод трансформації мовних систем, що активно застосовується в перекладі. Найчастіше цей інструмент використовується у сфері міжнародних відносин при обробці текстових даних [31].

Під час транслітерування кожен графічний знак однієї писемності трансліюється тими ж елементами іншої системи письма (англ. *Mikhaylo* - ‘Михайло’; *Catheryne* - ‘Катерина’). Заміна літер певного слова, або сполучень кількох літер відбувається незалежно від звучання. Однак, переклад за допомогою транслітерації не слід вважати машинальною заміною усіх знаків слова у мові оригіналу відповідними знаками мови перекладу, адже допускається можливість додати чи опустити певні звуки у випадках, коли вони не повністю тотожні зі звуковою та орфографічною формою лексичної одиниці цільової мови. Даний метод має великий попит серед перекладачів, адже лінгвістична форма кожної зі складових інтернаціоналізмів передається тими лексемами, які утворюються від орфографічних систем, побудованих на фонетичних законах [31].

2) «Транскрибування» – техніка перекладу інтернаціоналізмів з оригінальної мови на мову перекладу з огляду на їх звуковий склад. Названий метод дозволяє повноцінно відтворювати зміст інтернаціоналізмів, базуючись на фонетичній системі мови. Цей процес відрізняється від першого методу тим, що транслітеруючи певну лексичну одиницю, перекладач орієнтується на шлях написання слова, а не його звуковий склад. Іншими словами, транслітерацію можна вважати суто механічний процес послідовного відтворення певної одиниці мовлення внаслідок графічної фіксації його акустичної форми. Потреба у

транскрипції виникає саме тому, що букви будь-якого алфавіту не можуть створити повноцінну картину звучання певного слова [31].

3) «Практичне транскрибування» – один з видів транскрибування, що постає чимось середнім між транскрипцією та транслітерацією, адже він ґрунтується на кількох фундаментальних принципах, що мають спільні риси обох методів перекладу [31].

Один з них – «графічний принцип», що зумовлює використання знаків алфавіту мови-реципієнта для здійснення практичного транскрибування.

Наступний – «фонетичний», що спонукає до відтворення звукової форми мовної одиниці.

Третій принцип – «фонематичний», тобто принцип передачі звуків максимально наближено до фонемних еквівалентів оригіналу.

Останній, але не менш вагомий, згідно зі словами мовознавиці, це «принцип орфографічної кодифікації». Перекладач повинен наслідувати правила та орфографічні закономірності мови-реципієнта) [31].

4) «Описовий переклад» – метод відтворення певних одиниць вихідної мови, коли з метою досягнення адекватного перекладу та точної передачі значення інтернаціоналізмів слово замінюється більшою кількістю лексем, необхідних для змалювання певних сенсів. Нерідко на практиці трапляється так, що перекладач не може віднайти аналогічний відповідник до слова мови оригіналу у мові перекладу. Тоді необхідно вдаватися до описового методу, що дозволяє влучно розкрити зміст вислову.

Теорія мовознавства розрізняє два шляхи використання описового методу перекладу, в одному з яких слово мовою оригіналу зберігає свою первинну форму та виступає в якості основного компонента для майбутнього вислову.

Інший же шлях не має на меті зберігати форму інтернаціоналізму в перекладеній мові. Для правильного застосування описового перекладу необхідно дотримуватися кількох правил, що зобов'язують перекладача точно передавати

зміст поняття, що перекладається, робити структуру перекладеного словосполучення якомога зрозумілішим [31].

5) «Пошук синонімічних відповідників» – метод, який успішно використовують спеціалісти при перекладі інтернаціоналізмів. У випадках, коли на міжмовному рівні неможливо знайти еквівалент певного слова, слід знайти синонім цієї лексичної одиниці, що максимально адекватно розкриє значення відповідної лексики. Словозаміна відбувається тоді, коли синонімічні одиниці мають тотожний семантичний склад. Такі заміни часто трапляються в більш широкому контексті, хоча іноді цей метод можна застосовувати на мовному рівні [31].

6) Інтернаціоналізми, що є складними словами, перекладаються за допомогою використання відповідних частин слова мови перекладу, які володіють однаковим корінням зі словами мовної системи оригіналу [31].

Таким чином, вдаючись до використання усього розмаїття перекладацьких трансформацій при роботі з «хибними друзями перекладача», фахівець повинен бути уважним та сконцентрованим. Наслідком недбалого ставлення спеціаліста до відтворення лексичних паралелей різних мов є неадекватний переклад з порушенням стилістики та семантики слів, грубе калькування лексичних одиниць, втрата доцільності значення та спотворення фундаментальних сенсів.

Висновки до розділу 1

Отже, резюмуючи усе, про що було згадано вище, можна сформулювати логічний висновок, що «хибні друзі перекладача» – це мовне явище, яке складають функціонально та семантично невідповідні слова кількох мов з однаковим графічним чи звуковим складом, що нерідко призводить до помилок при перекладі.

Дану тему вже тривалий час активно вивчають мовознавці усього сучасного наукового світу. Чимало вчених зробили неоціненно важливий внесок у дослідження цього лексичного феномену. Ґрунтовні праці, що мають велику

цінність для розвитку питання «хибних друзів перекладача» уклали наступні науковці: В.В. Акуленко [1], В.В. Дубічинський [16], В.В. Левицький [38], Л.М. Полюга [47], А.А. Турчина [62], Т.Р. Кияк [27] [28], та ін.

Існує розгалужена система класифікацій, запропонованих різними науковцями у різні періоди.

При перекладі інтернаціональної лексики застосовуються різноманітні методи та перекладацькі трансформації, які дозволяють влучно передавати значення міжмовних паралелей. У пропонованому дослідженні розглядається вибірка мовознавця І. В. Корунця [31], який виокремив основні прийоми перекладу інтернаціоналізмів, а саме: «транслітерація» («буквений переклад»), «транскрибування», «практичне транскрибування», «описовий переклад», «синонімічна заміна» інтернаціоналізмів та переклад інтернаціоналізмів шляхом добору складних слів.

Перекладач – це людина, яка займається перенесенням тексту з однієї мови на іншу. Це дуже важлива професія, оскільки вона допомагає людям розуміти інформацію, яка була написана на іншій мові. У сучасному світі, коли міжнародна співпраця стає все більш активною, перекладачі стають незамінними учасниками комунікаційного процесу. Вони допомагають укладати угоди, проводити переговори, вести бізнес-логістику та багато іншого. Окрім того, перекладачі займаються перекладом літературних творів, наукових статей, інструкцій та багатьох інших видів текстів. Вони допомагають людям з різних країн зрозуміти один одного, зближуючи народи та культури.

Проте, перекладачі також стикаються з викликами та складнощами, тому професіонал повинен мати глибокі знання граматики та лексики обох мов, користуватися додатковими джерелами інформації для підтвердження правильності перекладу, враховувати культурні та соціальні особливості країни,

до якої здійснюється переклад, щоб уникнути непорозумінь та помилок у сприйнятті тексту.

РОЗДІЛ 2 «ХИБНІ ДРУЗИ ПЕРЕКЛАДАЧА» ЯК ЛІНГВІСТИЧНИЙ ФЕНОМЕН НА ОСНОВІ РЕСУРСІВ TED TALKS

2.1. Платформа TED TALKS як інструмент вивчення мовного явища «хибних друзів перекладача»

Цілком очевидно, що в епоху безперервного розвитку інформаційних технологій, цифровізації освіти та діджиталізації наукових процесів, рушійним важелем будь-якої дослідницької діяльності є активна співпраця з інтернет-ресурсами. В наш час успішність наукових відкриттів значною мірою залежить від вміння ефективно користуватися веб-ресурсами. Цей інструмент надає неабияких переваг у навчальному процесі, особливо в контексті вивчення іноземних мов.

З огляду на різноплановість матеріалів для здійснення наукових розвідок з метою вивчення «хибних друзів перекладача», онлайн-платформа TED TALKS викликає винятковий інтерес. З методичної точки зору дана платформа не лише надає вільний доступ до захопливих промов кваліфікованих експертів у різних сферах, але й робить можливим застосування варіативних новаторських ідей в перекладацькій практиці.

Веб-ресурс TED TALKS є особливо важливим для здобуття теоретичних і практичних знань з іноземних мов, адже відповідає високим стандартам якості. Це дозволяє дослідникам і перекладачам розширити свій кругозір, отримати свіжі концепції та перспективи щодо вивчення теми «хибних друзів перекладача».

Дану наукову роботу, зокрема, реалізовано на базисі промов цифрового ресурсу TED TALKS з метою проведення практичного розбору лексичних зразків, що є «хибними друзями перекладача». Дослідження здійснено, ґрунтуючись на реальних ораторських виступах. Приклади міжмовних паралелей, їх переклад, тлумачення та детальний опис використання лексем в мовленні проаналізовано

виходячи з положень тлумачного словника української мови [12] та словника лексем іншомовного походження [7].

2.2. Часткові інтернаціоналізми в промвах TED TALKS

У відповідних усних промвах TED TALKS нерідко можна зустріти яскраві зразки слів, що відносяться до лінгвістичного явища «хибних друзів перекладача». Наприклад: (1) “*I’m going to talk to you about you, and how you can be brilliant every single day*” (TEDPDAWBBESDP: URL) – «Я збираюся розповісти вам про вас самих і про те, як бути геніальним кожного дня». В цьому реченні англійське слово *brilliant* може викликати хибні асоціації з українським іменником ‘брильянт’, але окрім такого, існують й інші тлумачення: ‘визначний’ чи ‘розумний; геніальний’ [7]. В цьому випадку лексичну одиницю *brilliant* слід перекладати українською мовою як ‘геніальний’. Перекладач повинен вибрати найвдаліше значення відповідно до змісту оригінального тексту.

Ще один приклад: (2) “*You know, actually, I love people because my work is about people. It’s actually about bringing people together. I’m an artist*” (WAIATFH: URL) – «Знаєте, насправді, я люблю людей, тому що моя робота пов’язана з людьми. Вона про зближення. Я художник». Мовна одиниця *artist* має схоже звучання та графічну форму із українським ‘артист’. Це може призвести до неоднозначності у перекладі. Однак, основне значення слова: ‘маляр; художник; митець; працівник образотворчих мистецтв’ [12].

Цікавий приклад: (4) “*In my time as an athlete and competitor trophies were reserved for top level performance mastering a skill*” (TDOPT: URL) – «В часи, коли я була спортсменкою та учасницею змагань, кубки були зарезервовані для тих, хто досягнув найвищого рівня в оволодінні навичками». Англійське слово *trophy*, наведене в уривку з промови, має кілька значень: ‘трофей; здобич’, ‘приз; нагорода’, ‘малярський орнамент’ [12]. Звичним чином виникає бажання

перекласти лексему як ‘трофеї’, але в контексті спортивних змагань вона набуває значення ‘кубки’.

Наступний ілюстративний випадок: (6) “*And the other puzzle is that I’m actually okay with that*” (FAS: URL) – «Інша проблема полягає в тому, що мене це цілком влаштовує». Переклад слова *puzzle* українською мовою як ‘пазл’ не відображає всіх значень даного терміну. Англійський іменник *puzzle* дійсно означає ‘головоломку’ чи ‘пазл’, проте існують й значення ‘загадка’ чи ‘проблема’ [7]. Отже, *puzzle* може стати перешкодою для здійснення влучного та адекватного перекладу через свою полісемію.

(7) “*I tend to win those arguments, because I know the tricks*” (FAS: URL) – «Я, як правило, перемагаю в таких суперечках, тому що знаю хитрощі». Українське слово ‘аргументи’ часто використовується як переклад англійського *arguments*, і це може бути вірним рішенням у випадках, коли *arguments* вживається в значенні ‘причини’ чи ‘доводи’. Однак, в окремих ситуаціях *arguments* означає ‘сперечання’, ‘дискусії’, ‘обговорення’ [7]. Саме тому необхідно уважно проаналізувати текст і зібрати інформацію про те, яке саме значення підсилюється в конкретному контексті.

Мовна одиниця *medicine* може мати різні тлумачення: від ‘медицини’ до ‘лікарського засобу’ чи ‘лікування’ [12]. Одна з промов TED TALKS містить наглядний фрагмент з даним міжмовним омонімом: (8) “*I don’t have expensive equipment or medicine. I use information, education*” (TECAF: URL) – «У мене немає дорогого обладнання чи ліків. Я використовую знання, освіту». Вживання варіанту ‘медицина’ або ‘лікування’ для перекладу лексеми *medicine* в згаданому вище реченні буде недоречним.

В англійській лексиці термін *conductor* часто вживається для позначення особи, яка керує виконанням музичного ансамблю, такого як оркестр чи хор: (9) “*And I*

go on the podium. You know, this little office of the conductor” (LLTGC: URL) – «І я виходжу на подіум. Знаєте, цей невеликий робочий простір диригента». В продемонстрованому фрагменті з промови TED TALKS слово *conductor* треба перекласти як ‘диригент’, а не ‘кондуктор’ [7].

(11) “*Some of you look a little more enthusiastic than others at this prospect*” (EYTYKAAIW: URL) – «Дехто з вас дивиться на цю перспективу з більшим ентузіазмом, ніж інші». Українською мовою *prospect* може перекладатися також як ‘перспектива’, ‘видимість’, ‘можливість’, а не тільки ‘проспект’ [7]. Лексема ‘проспект’ вказує на вузьку ділянку землі, яка виступає відокремленою частиною вулиці, що не підходить в даному реченні.

Інколи існує вірогідність неправильного трактування слів через мовну перетворюваність, коли перекладач використовує першу ж підходящу мовну одиницю, навіть якщо вона не є найточнішою в окремо взятому випадку. Наприклад: (12) “*I want you all to think back to your first big interview*” (MTAOTI: URL) – «Я хочу, щоб ви всі пригадали свою першу серйозну співбесіду». В українській мові слово *interview* для певних контекстів може перекладатися як ‘співбесіда’, ‘бесіда’ чи просто ‘розмова’, тому нерідко можна потрапити у пастку, переклавши його як ‘інтрев’ю’ [7]. Необхідно розуміти, що хоч варіант ‘інтерв’ю’ є досить розповсюдженим трактуванням даного терміну в українській мові, проте, у текстах, де воно має більш формальний чи професійний характер, ‘співбесіда’ буде більш адекватним перекладом.

Українська та англійська мови часто мають абсолютно різні способи вираження певних понять. Розберемо таке речення з автентичної промови TED TALKS: (14) “*So there is no excuse for any of us here in this audience*” (WNN: URL) – «Тож нікому з присутніх у цій аудиторії немає виправдання». Очевидно, що англійська і українська лексеми *audience* та ‘аудієнція’ мають схожі літери та порядок їх розташування. Обидва слова мають схожі фонетичні властивості. Однак, в

даному реченні *audience* означає ‘аудиторія’ в значенні глядачів, слухачів, читачів [12].

Ще один практичний приклад використання «хибних друзів перекладача»: (15) “*And so, I began to realize that my American roommate must have throughout her life seen and heard different versions of this single story, as had a professor, who once told me that my novel was not “authentically African”* (TDOASS: URL) – «І я почала розуміти, що моя американська сусідка по кімнаті, мабуть, протягом свого життя бачила і чула різні версії цієї історії, як і професор, який одного разу сказав мені, що мій роман не є «справді африканським». Слово *novel* – це не ‘новела’, а ‘роман’ [12]. ‘Novel’ в першу чергу вживається для позначення літературного жанру – роману. Перекладати його як ‘новела’ було б неправильно, оскільки цей літературний жанр відрізняється за розміром та формою від роману.

Слідуючий уривок з однієї з промов: (16) “*The earliest record collectors from about the ‘30s to the 1960s found and preserved so many important records that would have been lost forever”* (HRCFLMAPOCH: URL) – «Перші колекціонери платівок в період з 30–х до 1960–х років знайшли і зберегли багато важливих записів, які могли б бути втрачені назавжди». В реченні зустрічається слово *collectors*, яке неважко сплутати з українським іменником ‘колектори’. Одним зі значень справді є ‘колектор; збирач податків’, однак англо–український словник вказує й на інші: ‘колекціонер’, ‘укладач збірника’, ‘інкасатор’ [7].

Прислівник *accurately* має три варіанти перекладу українською мовою: ‘точно’, ‘правильно’, ‘акуратно’ [12]. Наприклад: (17) “*One of the key reasons is we don’t measure accurately the climate impact of our actions”* (AMAWTCE: URL) – «Однією з ключових причин є те, що ми не можемо достеменно виміряти вплив наших дій на клімат». В даному реченні лексема *accurately* набуває єдиного правильного тлумачення – ‘точно’. Для повного відображення контексту варто перекласти його

українським прислівником ‘достеменно’. Такий переклад може краще передати сутність речення, особливо якщо воно використовується у науковому контексті.

(18) “*This is a very complex challenge, and I believe developing countries could take the lead in this transition*” (ASCWBITGROFFMA: URL) – «Це дуже складний виклик, і я вважаю, що країни, які розвиваються, можуть взяти на себе ініціативу в цьому процесі». Ще одна пара слів, яка викликає потенційні ризики для правильності перекладу – англійське *complex* і українське ‘комплекс’. Значення цих одиниць збігатимуться тільки за умови, коли ми розглядаємо їх як іменники. Існують наступні переклади в словнику: ‘комплекс; сукупність’ та ‘психологічний комплекс; закомплексованість’ [7], що позначає певну систему психічних аспектів. Натомість, в ролі прикметника дане слово означає ‘складний; важкий’ і ‘заплутаний’ [7].

Відривок (24) “*Each one of us can be more mindful and can take actions to lift others up around us, at work, at home, online, in schools and in our communities*” (WBRTYICIGFB: URL) – «Кожен з нас може бути більш уважним і вчиняти дії, які підніматимуть дух оточуючих, на роботі, вдома, в Інтернеті, в школах і в наших громадах» містить «хибного друга перекладача» *lift*. В англійському мовному просторі дієслово означає ‘підняти; піднести щось’ [7]. Переклад ‘ліфт’ є помилковим.

Яскравий зразок міжмовних паралелей є й в наступному реченні: (26) “*And she sat down on this bus, and she had tired feet, and when the bus driver told her to give up her seat to a white patron, she refused because she had tired feet*” (TRSORPAWWNTCMABH: URL) – «І вона сіла в цей автобус, і у неї були втомлені ноги, і коли водій автобуса сказав їй поступитися місцем білому господину, вона відмовилася, тому що вона була змучена». Мовна одиниця *patron* провокує помилкові асоціації з українським словом ‘патрон’ – оболонка, яка

містить порох або снаряд. В дійсності, правильний переклад – ‘заступник; захисник; покровитель; шеф; господин’ [7].

При перекладі часто не вдається вжити певний інтернаціоналізм через різну сполучуваність лексеми в кількох мовах: (27) “*I think we are defined not by our accomplishments, not by individual things we do, but we are defined by our core. We are defined by our values. We are defined by our constitution*” (OCOMJGATEDHCCS: URL) – «Я думаю, що нас визначають не наші досягнення, не окремі речі, які ми робимо, а наша суть. Нас визначають наші цінності. Нас визначає наша натура». Мовна одиниця *constitution* у наведеному прикладі набуває значення ‘натура’, ‘сутність’. В обох мовах лексема має й значення ‘конституція’, ‘основний закон’, то ж варто бути обачним [7].

Лексична одиниця *anecdotes* не завжди означає ‘анекдот’ українською мовою, оскільки це слово може набувати ширшого значення – ‘випадок’, ‘біографічні або історичні подробиці’ [12], як, наприклад, в наступному фрагменті: (30) “*Now I’ve been influenced in this thinking by two anecdotes that I want to share with you*” (ADT: URL) – «На цю думку мене наштовхнули два випадки, якими я хочу поділитися з вами».

Велика кількість англійських лексем мають семантичні еквіваленти з майже ідентичним зовнішнім виглядом. Наприклад, англійське слово *original* легко сплутати з українським ‘оригінал’, але в реченні (33) “*I want to tell you about the original creator of the Hi Level mindset*” (НАНЛМНУРП: URL) – «Я хочу розповісти вам про справжнього засновника концепції високого мислення» воно отримує значення ‘первісний; оригінальний’ чи ‘справжній’ [7].

Пояснень лексеми *rock* в англійській мові існує чимало: ‘скеля; каміння’, ‘невдача; причина нещастя’, ‘гойдання’ [7]. *Rock* також позначає музичний жанр ‘рок’. В реченні (35) “*So they don’t—when they look out and they see those lights that*

you showed in the sky—they don't just see sort of pieces of matter burning or rocks or flames or gases exploding” (WCBB: URL) – «Отже, коли люди дивляться на небо і бачать вогні, які ви продемонстрували, то помічають не просто палаючі шматки матерії, каміння, полум'я і вибухи газів» мовна одиниця має єдине вірне значення – ‘каміння’.

Sex може використовуватися для називання статевого акту, але також може вказувати на статеву приналежність особи (чоловічу або жіночу) [12]. Наприклад: (36) “*The sex and gender binary are both so ingrained in our society, that we never stop to think about it*” (TWWTABSIW: URL) – «Бінарність статі та гендеру настільки вкоренилася в нашому суспільстві, що ми ніколи не замислюємося над цим». В даному випадку слово перекладається як ‘стать’.

У сучасному вживанні *lunatic* найчастіше використовується для позначення людей, які ведуть себе дивно або нерозсудливо і перекладається як ‘божевільний’ [7]. Не варто плутати його з українським ‘лунатик’ – хворий на сомнабулізм. Для наочності розглянемо речення: (37) “*Now, in lots of languages, you couldn't use that construction unless you are a lunatic and you went out looking to break your arm and you succeeded*” (HLSTWWT: URL) – «У багатьох мовах ви не зможете використати цю конструкцію, якщо тільки ви не божевільний і не вийшли на вулицю, сподіваючись зламати собі руку, та ще й з успіхом».

(40) “*I'm an airline founder and I'm welcome to speak at climate conferences, which is really different, right?*” (FOAAUOTFOT: URL) – «Я засновник авіакомпанії, і мене запрошують виступати на конференціях з питань клімату, а це зовсім інша річ, чи не так?». *Airline* використовується для позначення компаній, які здійснюють авіап перевезення. Правильний переклад – ‘авіакомпанія’, а не ‘авіалінія’ [7].

(42) “*What nitric oxide does is it dilates blood vessels, so it lowers your blood pressure. It also dilates the coronary arteries, so it stops angina*” (CTSGFYH: URL) – «Оксид азоту розширює кровоносні судини, що знижує кров'яний тиск. Він також розширює коронарні артерії, тому зупиняє напад стенокардії». Український медичний термін ‘ангіна’ називає гостре інфекційне захворювання, а англійський термін *angina* має переклад ‘стенокардія’, тобто гостре порушення живлення серцевого м'яза [12].

В наступному прикладі цікавим є слово *mystery*: (43) “*No one knows if he got to the top. It's still a mystery*” (WBLTH: URL) – «Ніхто не знає, чи дістався він до вершини. Це досі залишається загадкою». Основне значення лексеми – ‘таємниця’ [7]. В наведеному фрагменті це єдиний вірний переклад. Однак, в театральному контексті слово тлумачиться як ‘містерія’, що є назвою середньовічної релігійної п'єси.

Ще один фрагмент: (44) “*And it turns out that, although Ebola spreads through these more range-limited, large-droplet routes, there's all these other sorts of diseases that can be spread in the airplane cabin*” (HGTOPAHWCST: URL) – «І виявляється, що, хоча лихоманка Ебола поширюється крапельним шляхом з невеликим радіусом дії, існують і інші види захворювань, які можуть розповсюджуватися в салоні літака». Визначення *cabin* може мати різноманітні інтерпретації українською мовою в різних галузях: ‘хатина; будка’, або може вказувати на каюту у судні чи літаку [7].

(46) “*That is the approach that virtually all professionals have learned by*” (WTGGASGAC: URL) – «Це підхід, за яким навчалися фактично всі професіонали». Цей випадок демонструє використання псевдоінтернаціоналізму *virtually* – ‘дійсно; фактично; можливо’ [7]. Схожі зовнішні ознаки наштовхують на неправильні асоціації з прикметником ‘віртуальний’.

(47) “*Kéré and his team have designed projects that use traditional building techniques*” (TNGOAAAD: URL) – «Кере та його команда розробили проекти з використанням традиційних будівельних методик». *Techniques* – ‘методика; технологія’, а не ‘техніка’ в розумінні транспортних засобів чи певного роду пристроїв [12].

В медичному контексті англійське слово *exam* є терміном для визначення лікарського чи технічного огляду [7]: (49) “*I’d like to make the case to you in the next 17 minutes that when we shortcut the physical exam, when we lean towards ordering tests instead of talking to and examining the patient, we not only overlook simple diagnoses that can be diagnosed at a treatable, early stage, but we’re losing much more than that*” (ADT: URL) – «Протягом наступних 17 хвилин я хотів би довести вам, що коли ми пропускаємо фізичний огляд, коли ми схилиємося до призначення аналізів замість того, щоб поговорити з пацієнтом і оглянути його, ми не тільки не помічаємо простих діагнозів, які можна виявити на ранній стадії, здатних піддаватися лікуванню, але ми втрачаємо набагато більше». Не можна плутати його з українським ‘екзамен’.

(55) “*When we talked about “authentic tomato sauce” in the 1970s, we talked about Italian tomato sauce, we talked about the earliest Ragùs, which had no visible solids, right? Which were thin, you just put a little bit and it sunk down to the bottom of the pasta*” (CHASS: URL) – «Коли ми говорили про «автентичний томатний соус» у 1970–х роках, ми говорили про італійський томатний соус, про найперші рагу, які не містили жодних твердих частинок, вірно? Він був ріденьким, просто кладеш трохи, і він опускається на макарони». Дослівний переклад англійського іменника *pasta* українською мовою як ‘паста’ є хибним. Правильна варіація – ‘макарони; макаронні вироби’ [7].

Clubs може мати декілька значень: ‘клуб’ або ‘трефа’ [12]. Саме тому важливо враховувати контекст при перекладі: (57) “*So now, I will drop the cards.*

And you'll say stop, anywhere. Got it? Five of clubs" (CUCMWAT: URL) – «Тож зараз я розкрию карти. А ти скажеш "стоп", де завгодно. Зрозумів? П'ятірка треф».

Collaboration – це не завжди слово з негативною конотацією 'колабораціонізм; співробітництво з ворогом' а й 'сумісна праця; кооперування' [7]: (58) "*It's a type of collaborative problem solving, usually among people who have different expertise and different points of view*" (HTMFCC: URL) – «Це варіант співпраці у вирішенні проблем, як правило, між людьми, які мають різний досвід і різні точки зору».

Слідуючий вислів: (60) "*Your points may be more legitimate because of the generational increase in IQ. So how will you utilize your intelligence in the future?*" (HWYUYI: URL) – «Ваші зауваження цілком виправдані, адже IQ зростає з покоління в покоління. Тож як ви будете використовувати свій інтелект у майбутньому?». Англійське дієслово *utilize* – це 'використовувати', а не лише 'утилізувати' [7].

'Причіп' або 'візок' – основне визначення лексичної одиниці *trailer* [7]: (61) "*When this trailer showed up at my shop in Berkeley, I'd actually never stepped foot in an Airstream trailer, or any other trailer*" (TAR: URL) – «Коли цей автопричіп з'явився в моєму магазині в Берклі, я фактично ніколи не бачив ні причепа Airstream, ні будь-якого іншого». У кінематографії *trailer* може вказувати на короткий відеоролик. Отже, розуміння того, як слово *trailer* набуває відмінних значень залежно від контексту, є важливим для інтерпретації цього терміну.

Словесна одиниця *sympathy* дуже схожа на українське 'симпатія', та має й повністю протилежне значення – 'жалість; співчуття' [7]: (63) "*I think that mechanical sympathy is a wonderful tool to help us make decisions about the most important mechanism of all: ourselves, our bodies and our minds*" (MS: URL) – «Я думаю, що механічне співпереживання – це чудовий інструмент, який допомагає

нам приймати рішення щодо найважливішого механізму з усіх: нас самих, наших тіл і нашого розуму».

(64) “*And it’s fuel is something I would like to call intelligent speculation. That is to say, making scientifically plausible speculations while knowing that these may or may not be real*” (RDTISCMKTEDM: URL) – «А підживлює його те, що я б назвав інтелектуальною гіпотезою. Тобто, створення науково правдоподібних припущень, знаючи, що вони можуть бути реальними, а можуть і не бути». Згідно словника, *speculations* перекладається не тільки як ‘спеуцляція’, а й ‘гіпотеза; міркування’ [7].

Назва відомого центру високотехнологічних компаній *Silicon Valley* перекладається як ‘Кремнієва долина’, а не ‘Силіконова долина’, як може здатись на перший погляд: (65) “*As a distinguished engineer there, I was pretty close to the top of the Silicon Valley ecosystem*” (WHWASVTWFTG: URL) – «Як відомий інженер, я був досить близько до вершини системи Кремнієвої долини».

(66) “*What does the scholar look like? How does the scholar behave? What kind of upbringing does a scholar have?*” (TRS: URL) – «Як виглядає науковець? Як поводить ся науковець? Яке виховання має науковець?». *Scholar* – людина, яка щось вивчає, тобто ‘науковець’, а не тільки ‘школяр’ [12].

Англо–український глосарій надає наступні значення слова *plaster*: ‘штукатурка; шпаклівка’, ‘гіпс’, або ж ідентичне з українським ‘пластир’ [7]. Однак, якщо не зважати на контекст, є вірогідність припуститися помилки. До прикладу: (67) “*It is a plaster, which I still sell today, to tackle the problems of humidity in walls*” (WCOMAPTRE: URL) – «Це була штукатурка, яку я продаю і сьогодні, для вирішення проблеми вологості стін». Вірний переклад – ‘штукатурка’.

Семантика лексеми *design* – ‘дизайн’, ‘намір; задум’ [7]. В певних випадках слово набуває іншого тлумачення. Наприклад: (68) “*This is arguably the back end of the design of animals*” (TCH: URL) – «Це, мабуть, зворотний бік еволюції тварин». В описаному реченні буде доречним переклад ‘еволюція’ в сенсі розвитку.

Слудіюча вразі з промови TED TALKS: (69) “*There is a universal anxiety about these two words*” (ACCIOC: URL) – «Ці два слова викликають вселенську тривогу». *Universal* – ‘всесвітній’, а не тільки ‘універсальний’ [7].

Наочний приклад вживання лексеми *pathetic*: (70) “*In the last year, more than a million people arrived in Europe in need of our help, and our response, frankly, has been pathetic*” (ORSIFHHWCFI: URL) – «За останній рік до Європи прибуло понад мільйон людей, які потребували нашої допомоги, а наша реакція, відверто кажучи, була жалюгідною». *Pathetic* – не тільки лиш ‘патетичний’, а й у великій кількості випадків ‘жалюгідний; жалісний’ [7].

Інший приклад: (71) “*You can take care of our environment by making small changes to your birthday celebration. And I would also like to share how I slowly learned the idea of a more thoughtful birthday party*” (AMTBP: URL) – «Ви можете подбати про наше довкілля, зробивши невеликі зміни у святкуванні свого дня народження. А ще я хотіла б поділитися тим, як я поступово прийшла до ідеї більш усвідомленого підходу до вечірок з нагоди дня народження». Лексична одиниця *party* нагадує українське слово ‘партія’. Дійсно, це одне з багатьох значень лексеми. Натомість, коли в тексті йдеться про свято, вірним перекладом буде ‘вечірка’ [12].

Лексема *liquid* володіє одним ідентичним з українським значенням ‘ліквідний’. Однак, в більшості випадків *liquid* – ‘рідина’ (в ролі іменника), або ‘рідкий; водянистий’ (в значенні прикметника) [12]: (74) “*I could go from being one*

of the most awkward girls at a party to one of the most social chatting with people I never met before. I am sure we have all used some liquid courage at one time or another” (TGAPOECSD: URL) – «Я могла перетворитися з однієї з найсором'язливіших дівчат на вечірці на одну з найсоціальніших, спілкуючись з людьми, яких я ніколи раніше не зустрічала. Я впевнена, що всі ми колись відчували «рідку хоробрість».

(76) “*Openness remains the best way to ensure fairness, and pay transparency does that*” (WYSKHMUCGP: URL) – «Відкритість залишається найкращим способом забезпечити справедливість, а прозорість оплати праці сприяє цьому». *Transparency* володіє кількома значеннями: ‘транспарант’ та ‘прозорість’ [7]. В реченні, яке продемонстровано як приклад, підійде саме друге тлумачення.

(78) “*So this is 10 times faster than the 20–seconds–per–image detector, and you can see that by the time it makes predictions, the entire state of the world has changed, and this wouldn't be very useful for an application*” (HCLTROI: URL) – «Це в 10 разів швидше, ніж 20–секундний генератор зображень, при цьому ви можете побачити, що до того часу, як він зробить прогноз, світ зміниться, а це не дуже зручно для застосування». Значення *application* такі: ‘клопотання’, ‘застосування’, ‘примочка; мазь’, ‘пильність’, ‘програма’ [7]. В зазначеному виразі слово *application* неможливо перекласти як ‘аплікація’.

Не завжди англійський іменник *formula* можна дослівно відтворити українською як ‘формула’. Наприклад: (79) “*Some post the formula for calculating pay, and others post the pay levels and affix everybody to that level*” (WYSKHMUCGP: URL) – «Одні публікують алгоритм розрахунку заробітної плати, інші – рівень заробітної плати та прив'язують усіх до цього рівня». В цьому фрагменті лексема *formula* набуває контекстуального значення ‘алгоритм’ [12].

В англійській мові науковий ступінь магістра називають *master's degree*: (81) “*I’m a meteorologist by degree, I have a bachelor’s, master’s and PhD in physical meteorology, so I’m a meteorologist, card carrying*” (ЗКОВТSYWJMS: URL) – «За освітою я метеоролог, маю ступінь бакалавра, магістра та доктора філософії з фізичної метеорології, тож я справжній фахівець». Отож, не завжди дана лексема означає ‘господар’ чи схоже на неї за зовнішніми ознаками ‘майстер’ [7].

(83) “*Ten years after the original, miraculous year that I described, Einstein was putting together the pieces of his theory of general relativity, his greatest achievement*” (APWTUYNС: URL) - «Через десять років після того дивовижного року, про який я розповів, Ейнштейн складав до купи шматки своєї теорії загальної відносності, свого найбільшого досягнення». В продемонстрованому прикладі слово *general* є прикметником і має значення ‘загальний’ [7]. Якщо не перевірити, до якої частини мови відноситься слово, можна помилково перекласти лексему як іменник – ‘генерал’.

Помилкові ототожнення виникають й між англійським словом *familiar* та українським ‘фамільяр’. Фактично, прикметник *familiar* означає ‘знайомий; добре обізнаний’ [7]: (85) “*So here you see a familiar sight. This is how plazas have been designed for generations*” (HPSMCW: URL) – «Тож тут ви бачите знайомий пейзаж. Саме так з покоління в покоління проектували площі».

(86) “*But it’s the way in which they’re put together that makes the difference; the order is unique*” (ТМОТDOMWKAGTEDR: URL) – «Але саме спосіб, у який вони зібрані разом, має значення; цей порядок є унікальним»: *order* – ‘порядок’ чи ‘благоустрій’, а не ‘ордер’ в значенні документа [7].

(88) “*I would like you to think of the main character in your favorite movie or book. Think of the way they act*” (BTMCOYS: URL) – «Я хочу, щоб ви подумали про головного героя вашого улюбленого фільму або книги. Подумайте, яким чином

вони діють». Переклад лексеми *character* як ‘характер’ може бути недостатнім або неправильним в ряді контекстів, оскільки не відображає всіх можливих значень слова: ‘герой; постать; особа’, ‘ознака’, ‘буква; цифра’, ‘письмова характеристика; рекомендація’ [7].

Полісемічна англійська лексема *special* може перекладатись як ‘спеціальний’, але нерідко контекст вимагає вужчого тлумачення. Наприклад: (92) “*And I’ve been working with my staff at Institut Henri Poincaré, together with partners and artists of mathematical communication worldwide, so that we can found our own, very special museum of mathematics there*” (WSSAM: URL) – «Я співпрацюю з моїми колегами з Інституту Анрі Пуанкаре, разом з партнерами та митцями математичної комунікації по всьому світу, аби ми могли заснувати там свій власний, дуже особливий музей математики». В цьому фрагменті вірним перекладом лексеми *special* є ‘особливий’, а не ‘спеціальний’ [7].

(93) “*Zach is going to help me with the demo, and we’re going to use the device to monitor Zach’s breathing*” (ANWTMVSTCSTW: URL) – «Зак допоможе мені з проведенням експерименту, ми використовуватимемо прилад для відстеження дихання Зака». Не можна вважати ідентичними англійське слово *monitor* з українським іменником ‘монітор’. В перекладі з англійської мови *monitor* – ‘відстеження’ або ‘контролювання’ [7].

(95) “*Further research was done, and it demonstrates that nearly half of adults will be reluctant to go back and basically trace their steps and try to right their wrongs and pursue the same objectives and goals that they felt before*” (NTNC: URL) – «Подальші дослідження показали, що майже половина дорослих не захочуть повертатися назад і, по суті, відстежувати свої кроки, намагатися виправити свої помилки і переслідувати ті ж самі цілі та завдання, яких вони прагнули раніше». В даному реченні ідеальним визначенням слова *trace* є ‘відстежувати’, адже одне

зі значень – ‘фіксувати; вбачати; іти по слідах’. В даному фрагменті англійське слово *trace* не має нічого спільного з українським ‘траса’ [12].

У фрагменті (98) “*It’s a tethered, flying camera. But before I do that, I want to tell you a bit about where it came from, what motivated it*” (AFCOAL: URL) – «Це портативний літаючий фотоапарат. Але перш ніж я це зроблю, я хочу розповісти вам трохи про те, звідки він з’явився, що його породило» мовну одиницю *camera* варто відтворювати як ‘фотоапарат’, хоч семантика її доволі різноманітна: ‘камера’, ‘фотоплівка; фотогалерея’ чи, навіть, ‘кабінет судді’ [7].

2.3. Псевдоінтернаціоналізми в промовах TED TALKS

Певні помилки під час відтворення псевдоінтернаціональних лексичних одиниць стійко закріпилися у перекладацькій діяльності. Наприклад:

(73) “*In fact, there’s only one good thing I can think of when it gets to mosquitoes. When they fly into our bedroom at night, they prefer to bite my wife*” (3NWTKM: URL) – «Насправді, коли мова йде про комарів, я можу назвати лише одну хорошу річ. Коли вони залітають вночі в нашу спальню, то воліють кусати мою дружину». *Mosquito* – ‘комар’, але не ‘москіт’ [7].

Наступний фрагмент: (3) “*I know most of you probably think the magazine industry is dying, yes?” (HMTUWWA: URL) – «Я знаю, більшість з вас, мабуть, думає, що журнальна індустрія вмирає, чи не так?». В різних культурах та мовних середовищах *magazine* може мати різні асоціації. Існує високий ризик припуститися помилки при перекладі лексичної одиниці *magazine*, що певним чином збігається з українським словом ‘магазин’. Насправді, воно володіє таким тлумаченням в українському мовному просторі: ‘журнал; періодичне видання; часопис’ [7].*

(5) “*It was November 1, 2002, my first day as a principal, but hardly my first day in the school district of Philadelphia*” (HTFABSLFLH: URL) – «Це було 1 листопада 2002

року, мій перший день на посаді директора, але далеко не перший день у стінах навчального закладу Філадельфії». Словесна одиниця *principal* як іменник має такі значення: ‘глава; начальник’, ‘ректор університету; директор коледжу’, але володіє схожими зовнішніми ознаками з українським прикметником ‘принципiальний’, що може викликати похибки в перекладі [7].

(19) “*When I say if mayors ruled the world, when I first came up with that phrase, it occurred to me that actually, they already do*” (WMSRTW: URL) – «Коли я говорю про те, що мери повинні правити світом, то мені спадає на думку, що насправді вони вже це роблять». Абсолютною помилкою було б перекласти термін *mayors* як ‘майор’, що означало б найнижче військове звання старшого офіцерського складу. Єдине вірне значення – ‘мер’ чи ‘міський голова’ [7].

Український іменник ‘сервант’ – один з типів шафи для зберігання посуду. Однак, англійський іменник *servant*, графічно й фонетично схожий на вищезазначений український, означає ‘слуга; служниця; наймичка; покоївка’ чи ідіоматичний варіант ‘робоча бджола’ [12]. Ось яскравий приклад з платформи TED TALKS: (20) “*But I believe to become a leader that leads with the heart, you need to encourage experimental mindset, you need to provide psychological safety for teams, and, also, you need to be a servant leader*” (SLHTLWTHLTTS: URL) – «Проте я вважаю, що для того, щоб стати лідером, який веде серцем, потрібно заохочувати експериментальне мислення, забезпечувати психологічну безпеку для команди, а також бути служителем».

Не менш показовим в нашій темі є наступний уривок: (21) “*Now, fabric has no form unto itself*” (WFFCRAL: URL) – «Отже, тканина не має форми сама по собі». Якщо говорити про контекст текстильної індустрії та моди, слово *fabric* використовується для опису матеріалу, з якого виготовляються різні вироби і має значення ‘тканина; матеріал’, тому не слід вважати, що дана лексема має щось спільне з українським іменником ‘фабрика’ [7].

В реченні (22) “*Many are calling it the electric vehicle revolution*” (TSPODE: URL) – «Багато хто називає це революцією електричних автомобілів» бачимо прикметник *electric*, який перекладається як ‘електричний’ або ‘наелектризований’ та не має такого перекладу українською мовою як ‘електрик’[7].

Наступний зразок: (23) “*Now, HAL was a fictional character, but nonetheless he speaks to our fears, our fears of being subjugated by some unfeeling, artificial intelligence who is indifferent to our humanity*” (DFSAI: URL) – «Звичайно, HAL був вигаданим персонажем, але, тим не менш, він промовляє до наших страхів, наших побоювань бути підкореними якимось бездушним штучним інтелектом, якому байдуже до нашої людської сутності». *Intelligence* в англійській мові вживається для опису розумових здібностей і не є варіантом перекладу українського іменника ‘інтелігенція’ [12].

Лексему *species* можна тлумачити як ‘порода’, ‘різновид; вид’ [7]. Форма даного слова графічно та фонетично нагадує українське ‘спеції’. Наприклад: (25) “*The other, a little notebook which he titles “The transmutation of species”*” (APWTUYNC: URL) – «Ще один, маленький записничок, під назвою «Трансмутація видів».

(28) “*You could say we’re space geeks, but not only do we care about what’s up there, we care about what’s down here, too*” (TSSUTEAICINRL: URL) – «Можна сказати, що ми фанати космосу, але ми переймаємося не лише тим, що там, вгорі, а й тим, що тут, внизу». Важливо не помилитися під час відтворення лексеми *care* українською. В ролі іменника дане слово перекладається як ‘турбота; піклування’, ‘пристрассть’. Або ‘турбуватися; піклуватися’, ‘любити’, ‘мати бажання’ у випадку, якщо це дієслово [12]. Переклад слова як ‘каре’ – невірний.

Англійське *net* перекладається як ‘мережа’ [7]: (13) “*The dark net is no longer a den for dealers and a hideout for whistle-blowers*” (HTMDNIGM: URL) – «Темна мережа більше не є притулком для дилерів і прихистком для викривачів».

Ще один вираз, який є блискучою демонстрацією використання «хибних друзів перекладача» в мові: (29) “*And what I would like to leave you with is the following question: If you had access to imagery of the whole planet every single day, what would you do with that data?*” (TSSUTEAICINRL: URL) – «І наостанок я хотів би поставити вам таке запитання: Якби у вас був доступ до знімків цілої планети щодня, що б ви робили з цими даними?». *Data* означає ‘дані; відомості; факти’ або ‘новини; інформація’ [7]. Зазначений англійський іменник не можна перекласти схожим на нього за багатьма ознаками українським словом ‘дата’.

Інший випадок: (31) “*Figuring out how to build a more just world is our work to do, and our story to tell*” (HTIAAYTINIW: URL) – «Визначення того, як побудувати більш справедливий світ – це наша робота, і наше завдання, про яке ми повинні розповідати». Лексична одиниця *more* перекладається як ‘більше’ для позначення більшої кількості когось чи чогось [7]. За зовнішніми характеристиками воно ідентичне з українською лексемою ‘море’. Важливо пам’ятати, що такого значення в англійському мовному середовищі не існує.

(32) “*I chose one with the skin color of a lobster when sunburnt*” (TBOHSIEC: URL) – «Я вибрала той, що має колір шкіри омара, обгорілого на сонці». *Lobster* – ‘омар’, а не ‘лобстер’ [12]. Форма ‘лобстер’ є запозиченням з англійської мови. Здається, що ці слова мають однакові значення, проте їхнє лексичне наповнення відрізняється.

(34) “*It is about how you can find joy and unique experiences out of repetition*” (WRCBAUE: URL) – «Ідеться про те, як можна знайти радість і унікальний досвід у повторенні». *Repetition* – ‘повторення’, ‘наслідування’, ‘вивчення

напам'ять' [7]. Натомість, перекласти слово як 'репетиція' в значенні заходу чи події з метою практики та вдосконалення якоїсь навички, буде недоречно.

(38) "*Music is this amazing drug that shifts us from one mindset to another. And when we find the right song in the right moment, you know, your brain absolutely loves it. But what about the power of the lyrics?*" (HASCCYL: URL) – «Музика – це дивовижний наркотик, який переносить нас з одного стану свідомості в інший. І коли ми знаходимо потрібну пісню в потрібний момент, знаєте, мозок просто закохується. А як щодо сили слів?». *Lyrics* використовується для позначення тексту пісні і не має тотожних сенсів з українським 'люрекс', яке називає теплу і щільну тканину [7].

Яскравий приклад: (39) "*In general, that seems like a funny cartoon, but let's look what online survey I did*" (AOANYC: URL) – «Загалом, це виглядає як кумедний мультфільм, але давайте подивимося, яке онлайн-опитування я провів». Словесна одиниця *cartoon* в англійській означає 'мультиплікація', 'карикатура', 'комікс' [7]. Слово не можна перекласти як 'картон'.

Не менш шкідливим для здійснення адекватного перекладу може бути слово *decade*. Наприклад: (41) "*We're seeing real movement to repeal some of the most evil, ugly gun lobby legislation passed over the last dark decade*" (WGVCBONN: URL) – «Ми бачимо реальний рух за скасування найбільш лихих, огидних законів зброярського бізнесу, прийнятих за останнє важке десятиліття». Дане слово в англійській означає 'десятиріччя' [7]. Однак, українське 'декада' – це лише десять днів.

Англійське "*closets*" означає 'шафа' [7]: (45) "*It is a concept that sparks confusion in a lot of people, i think, and curiosuty, because we are society who has become accustomed to having closets that are completely crammed with clothes*" (TTIWJLSTEDSG: URL) – «Я думаю, що це явище викликає у багатьох людей

розгубленість і здивування, тому що ми – суспільство, яке звикло мати шафи, вщент заповнені одягом». Його легко сплутати з українським ‘клозет’ – те саме, що убиральня.

Debris вказує на рештки матеріалів, які залишилися після руйнування. Обираючи переклад, правильний варіант буде ‘уламки’, а не схоже на нього українське слово ‘дебрі’ [7]: (48) “*Even a small thing like a coin hitting you at a very fast-fast speed can disable your satellite, disable your mission. GPS can be disabled by debris. That could happen*” (WWNTCUOSD: URL) – «Навіть така дрібниця, як монета, що влучила в вас на дуже великій швидкості, може вивести з ладу ваш супутник, зірвати вашу місію. GPS може бути виведений з ладу уламками. Таке може статися». ‘Дебрі’ – зарослі густим чагарником місця.

(50) “*Now one other thing women like my grandma do in Turkey is to cover mirrors with velvet or to hang them on the walls with their backs facing out*” (TPOF: URL) – «Ще одна річ, яку роблять жінки в Туреччині, наприклад, моя бабуся, – обтягують дзеркала оксамитом або вішають їх на стіни зворотною стороною вгору». Так, *velvet* з англійської мови перекладається як ‘оксамит’, а не ‘вельвет’.

Ще одне слово, при роботі з яким потрібно бути дуже уважним – *resin*, що володіє перекладом ‘смола; каніфоль’ [7]. Обрати для відтворення варіант ‘резина’ – це помилка. Наглядний приклад: (51) “*In order to introduce the next layer, you have to separate it, introduce new resin, reposition it, and do this process over and over again*” (WI3DPW100XF: URL). – «Для того, щоб накласти наступний шар, потрібно відокремити його, ввести нову смолу, повернути на місце, і повторювати процедуру знову і знову».

Лексема *mist* дуже нагадує український іменник ‘міст’, однак, справжнє значення слова – ‘туман; імла’ [7]. До прикладу: (52) “*Fogponics is a technique where, without the use of soil or water, you grow things faster only through fog or mist*”

(ASPOTF: URL) – «Фогпоніка – це техніка, в якій без використання ґрунту чи води ви вирощуєте рослини швидше, лише завдяки туману чи мареву».

(53) “*When I came home to Gando to bring the good news, my people were over the moon, but when they realized that I was planning to use clay, they were shocked*” (HTBWCAC: URL) – «Коли я приїхав додому в Гандо, щоб повідомити добру новину, мої люди були на сьомому небі від щастя, але коли вони зрозуміли, що я планую використовувати глину, вони були шоковані». *Clay* – вид глини, що використовується для ліплення. Перекладач зробить похибку в разі, якщо перекладе це слово українською як ‘клей’ [12].

Не можна ототожнювати й лексичну одиницю *balloon* з українським іменником ‘балон’– «Це повітряна куля, яку ми також називаємо скульптурою». Ілюстративний фрагмент: (54) “*This is a balloon that we also refer to as a sculpture*” (WYLIAFCITS: URL). *Balloon* в англійській – це ‘повітряна куля’ чи ‘аеростат’ [7].

Не менш цікавий вислів: (56) “*Ten of diamonds, yeah. I think I do it the same way. I like to, so I know where it is. Ten of diamonds*” (CUCMWAT: URL) – «Десятка бубнів, так. Думаю, я роблю так само. Мені подобається, тож я знаю, де вона лежить. Десятка бубнів». *Diamond* означає ‘бубни; карта бубнової масті’ [7]. Нерідко мовці втрачають ці значення слова і вживають лише звичні ‘алмаз’, ‘діамант’.

Одразу два «хібних друга» віднайдено в наступному уривку: (58) “*It’s a type of collaborative problem solving, usually among people who have different expertise and different points of view*” (HTMFCC: URL) – «Це варіант співпраці у вирішенні проблем, як правило, між людьми, які мають різний досвід і різні точки зору». *Expertise* окрім перекладу ‘експертиза’ має такого роду тлумачення: ‘знання’

‘компетенція; майстерність’ та ‘досвід’ [7]. Останній варіант найдоречніший для перекладу в наведеному реченні.

Показово, що лексема *preservative* означає не засіб контрацепції, а ‘консервант; домішку’ [7]: (59) “*We worry about pesticides, food additives, preservatives in our food, which are only there to make our food safer*” (WWFTFW: URL) – «Нас турбують пестициди, харчові добавки, консерванти в нашій їжі, які існують виключно для того, щоб зробити нашу їжу безпечнішою».

(62) “And of course, the academic, insecure part of me was like, “*You’re going to call me a what?*” (TPOV: URL) – «I, звісно, академічна, невпевнена в собі частина мене запитувала: “Як ти збираєшся мене назвати?”. *Academic* слід перекласти як ‘академічний; університетський’, а не ‘академік’ [7].

Той факт, що немало лексем в англійській мові відзначаються ширшим семантичним складом, ніж відповідні українські мовні одиниці, має серйозні наслідки для перекладацької діяльності: (72) “*Now, in order to tell you the story, I want to go back to a pivotal moment in US history, and that is the moment when factional disagreement and partisanship was born*” (HVMATBOAP: URL) – «Отже, щоб ви зрозуміли суть розповіді, я хочу повернутися до ключового моменту в історії США, а саме до часу, коли зародилися фракційні розбіжності та партійність». *Partisanship* – ‘прихильність; відданість; підтримка’, а не ‘партнерство’ [7]. В вище зазначеному прикладі вірний переклад англійського слова *partisanship* – ‘партійність’, адже речення має політичний контекст.

У фрагменті (75) “*The great apes have these armpits full of secretory glands producing smells all the time, enormous numbers of molecules. When they’re secreted from the glands, the molecules are odorless*” (TSMOTHP: URL) – «У людиноподібних мавп пахви вкриті секреторними залозами, які постійно виробляють величезну кількість пахучих молекул. Коли вони виділяються із залоз, молекули не мають

запаху». Мовна одиниця *glands* не відтворюється дослівно як ‘гланди’, а перекладається як ‘залози’ [7].

(77) “*The Dutch approach towards parenting was actually a breath of fresh air*” (WYSKHMYSGRP: URL) – «Голландський підхід до виховання дітей був справжнім ковтком свіжого повітря». “*Dutchman*” – ‘голландець’, а не ‘датчанин’. Прикметник *Dutch* – ‘голландський’, а не ‘датський’ [7].

(80) “*And because these materials are so prolific, because they’re found in so many places, there’s one other place you’ll find this material, styrene, which is made from benzene, a known carcinogen*” (AMTNP: URL) – «Оскільки ці матеріали дуже поширені, їх можна знайти в багатьох місцях, є ще одне джерело, де можна зустріти цей матеріал – стирол, який виготовляється з бензолу, відомого канцерогену»: *benzene* – не ‘бензин’, а ‘бензол’ [7]. Це різні речовини, хімічний склад яких суттєво відрізняється.

(82) “*So Richard Ledgett is the 15th deputy director of the National Security Agency, and he’s a senior civilian officer there, acts as its chief operating officer, guiding strategies, setting internal policies, and serving as the principal advisor to the director*” (TNSARTESTEDT: URL) – «Отже, Річард Леджетт є 15–м заступником директора Агентства національної безпеки, він є старшим цивільним офіцером, виконує обов’язки головного операційного директора, керує стратегіями, встановлює внутрішню політику і є головним радником керівництва». Словозбірник вказує на те, що *deputy* має не одне значення. Ми прагнемо перекласти його як ‘депутат’, але це лише одна з кількох варіацій. Існують ще тлумачення ‘длегат; представник’, ‘заступник’, ‘помічник’ [7].

(84) “*Now you may reason that we have one to perceive the world or to think, and that’s completely wrong*” (TRRFB: URL) – «Можливо, ви скажете, що у нас є тільки одна голова, щоб сприймати світ або мислити, але це абсолютно неправильно».

Дієслово *reason* перекладається як ‘сказати; зробити висновки; обміркувати’ [7]. Маючи хибні уявлення про тлумачення лексичної одиниці, її легко переплутати з українським іменником ‘резон’.

(87) “*He took apart the Archimedes manuscript and the other seven manuscripts” (RTLCOA: URL). Лексема *manuscript* в англійському лексичному просторі як іменник володіє єдиним тлумаченням – ‘рукопис’ [7]. Схоже за певними зовнішніми характеристиками українське ‘манускрипт’ – це ‘стародавній рукопис’ – «Він розібрав рукопис Архімеда та інші сім рукописів».*

Переклад слова *serial* на українську мову – ‘серійний’ [7]. Не можна вбачати ідентичним йому українське слово ‘серіал’: (89) “*All serial killers are born pure evil seems to be the narrative that these movies and TV-shiws push” (ASKBOMHBTEDFHSSS: URL) – «Всі серійні вбивці народжуються чистим злом– наратив, який просувають фільми та телешоу».*

В англійському мовному середовищі *chef* означає ‘шеф–кухар’, а не ‘шеф’ в значенні керівника компанії [7]: (90) “*My grandfather was a restaurant owner. My father was a restaurant owner. My name is Vincent Yeow Lim. I’m a chef, content creator and restaurant owner” (TNBYFCF: URL) – «Мій дід був власником ресторану. Мій батько був власником ресторану. Мене звали Вінсент Йоу Лім. Я шеф–кухар, розробник контенту та власник ресторану».*

Показовий приклад: (91) “*And it said, “I have a family tree with 80,000 people on it, including you, Karl Marx, and several European aristocrats” (TWLFRWAI: URL) – “І там було написано: «У мене є родинне дерево, на якому 80 000 людей, включаючи Вас, Карла Маркса та кількох європейських аристократів». *Family* – ‘сім’я’, а не ‘фамілія’ [7].*

Цікаве викладення: (94) “*Everyone likes to receive the benefits and the privileges of this club called society, but no one likes to pay the membership fee, the tax”*

(WPTIAP: URL) – «Всім подобається отримувати блага і привілеї нашого товариства під назвою «суспільство», але ніхто не любить платити членські внески, податки». Слово *tax* одразу нагадує декілька українських лексем. Ми можемо помилково вирішити, що вірний переклад – ‘таксі’ чи ‘такса’ в значенні породи собаки. Однак, *tax* – ‘податки’, ‘мити; збір’ [7].

(96) “*There is also that little bit of voyerism in all of us that likes, get us excited, by thinking of hiding behind an invisibility cloak and look around us without being seen*” (OTQTIMACAAATEDA: URL) – «У кожному з нас також є дециця мандрівництва, яка нам подобається, захоплює нас, коли ми думаємо про те, щоб сховатися за плащем–невидимкою і озирнутися довкола, залишаючись непоміченими». *Cloak* – ‘накидка, плащ, мантія’, а не ‘клоака’ [7].

(10) “*Diamorphine is heroin. It’s actually much better heroin than you’re going to buy on the streets, because the stuff you buy from a drug dealer is contaminated*” (EYTYKAAIW: URL) – «Діаморфін – це героїн. Насправді це набагато чистіший героїн, ніж той, що продається на вулицях, тому що у наркодилерів він контамінований». В окресленому прикладі графічний склад англійської мовної одиниці *drug* дуже схожий на українське слово ‘друг’. Насправді іменник означає наступне: ‘ліки; медикамент; засіб; лікарська рослина’ чи ‘наркотик’ [7]. Словосполучення *drug dealer* – ‘наркодилер’, а ні в якому разі не ‘дружній дилер’, ‘друг дилера’ тощо. Такі фрази можуть вимагати специфічного перекладу, щоб передати їх справжній зміст.

Англійську словесну одиницю *ball* не можна плутати з українським словом ‘бал’ в сенсі торжественного вечору танців. Правильний переклад – ‘м’яч’ [7]. Ілюстративний фрагмент: (97) “*Especially young children embrace the game, because it’s such an accessible sport. You only need a ball and a bit of space*” (FCSTWBWNTCFF: URL) – «Діти особливо любляють цю гру, адже це дуже доступний вид спорту. Потрібен лише м’яч і трохи простору».

(99) “*I collect things from people when i don't realise*” (WICSLAJBATEDYH: URL) – «Я забираю речі у людей, навіть не усвідомлюючи цього»: значення слова *realise* – чітко уявляти щось чи усвідомлювати [7]. Тлумачення лексичної одиниці як ‘реалізувати’ також існує, але не підходить для цього конкретного прикладу.

List – ‘список; перелік; реєстр’ [7]. Співзвучна лексема в українському мовному середовищі ‘лист з дерева’ – неправильний переклад. Наприклад: (100) “*I am going to show you the first list I found*” (WICSLAJBATEDYH: URL) – «Я покажу вам перший список, який я знайшла».

Висновки до розділу 2

Підбиваючи підсумки, після проведення аналізу великої кількості реальних фрагментів з промов авторитетних практиків різноманітних галузей та спеціалізації, віднайдених з допомогою інтернет-платформи TED TALKS і виявлення «хибних друзів перекладача», у кожному з них, стали очевидними не тільки масштаб та поширеність даного питання в контексті публічних виступів, але й актуальність проблематики міжмовних паралелей в загальному спілкуванні. «Хибні друзі перекладача», які є словами чи виразами, неправильно вжитими або контекстуально не відповідними, мають потенційно негативний вплив на зміст та розуміння висловлювань.

Лексичні одиниці, що відносяться до «хибних друзів перекладача» було поділено на дві групи відповідно до класифікації науковців Д’якова [18] та Кияка [26][27]: часткові інтернаціоналізми та псевдоінтернаціоналізми. Перша категорія – ті вирази і лексеми, що мають як певні спільні тлумачення, так й такі, що відрізняються в англійському й українському мовних просторах. Другий тип міжмовних паралелей описує ті слова, що не мають жодного спільного значення [28: 121].

Приклади «хибних друзів перекладача», їх значення та детальне пояснення семантики наведено виходячи з положень великого тлумачного словника української лексики [12] та словника іншомовних слів [7].

Цей аналіз дозволяє зрозуміти необхідність уважного підходу до перекладу текстів, де важливо точно передати думку та інформацію без спотворень. Для запобігання «хибним друзям перекладача» рекомендується використовувати якісні перекладацькі ресурси та проводити уважний редакційний контроль.

РОЗДІЛ 3 МЕТОДИ ПЕРЕКЛАДУ «ХИБНИХ ДРУЗІВ ПЕРЕКЛАДАЧА» НА БАЗІ МАТЕРІАЛІВ TED TALKS

3.1 Мовні трансформації при перекладі «хибних друзів перекладача»

Перекладацькі трансформації – це певні методи та прийоми, які використовують з метою адаптації тексту при перекладі. Основне завдання застосування даних перетворень полягає в тому, щоб максимально наблизити текст оригіналу до тексту перекладу, не спотворюючи при цьому ідеологічні концепції, закладені в реченні.

Таким чином, перекладацькі трансформації є необхідним елементом роботи з текстом, оскільки між окремо взятими мовами існують відмінності на багатьох рівнях: в граматиці, лексиці, синтаксисі, прагматичних аспектах та деяких культурних нюансах тощо. Ключовим критерієм адекватної адаптації тексту з вихідної мови на іншу, є збереження сенсу, стилю, та емоційного відтінку оригіналу.

Мовні трансформації втілюють варіативні стратегії та техніки, серед яких розрізняють кілька основних груп. Існує чимало класифікацій та категоризацій перекладацьких трансформацій. Лінгвісти, філологи та мовознавці розподіляють «хибних друзів перекладача» на категорії за різними критеріями.

До прикладу, канадські вчені Ж.П. Віне та Ж. Дарбельне (1978) виокремлюють та класифікують методи, якими слід користуватися для здійснення непрямого перекладу у випадках, якщо неможливо застосовувати прямий. З огляду на цю ідею, науковці пропонують розділяти лінгвістичні перетворення на дві станові групи:

- 1) техніки прямого перекладу (дослівний переклад, калькування, запозичення);

2) техніки непрямого перекладу (еквіваленція, транспозиція, адаптація, модуляція).

В даній науковій розвідці за основу дослідницьких дій взято поділ перекладацьких перетворень на лексичні та граматичні.

Згідно цього поділу, частина трансформацій, що відноситься до граматичних, дозволяють змінювати власне граматичні властивості лексем, словосполучень та речень.

Лінгвісти В. Лобода [39], В. Карабан [24][25], І.В. Корунець [31], В.К. Шпак [66] займалися детальним вивченням граматичних метаморфоз при перекладі і вирізнили ряд найрозповсюдженіших перетворень цього типу в мовному середовищі: а) дослівний переклад або синтаксичне уподібнення (послідовне перенесення слів з мови оригіналу на мову перекладу, зберігаючи при цьому синтаксичні характеристики виразу); б) членування речень (розділення складного речення на коротші, простіші для розуміння читачем вирази в мові перекладу); с) інтеграція (об'єднання кількох коротких висловів в одне складне речення в мові перекладу); d) транспозиція (заміна певної частини мови на альтернативну, необхідну для досягнення еквівалентності речень вихідного тексту та перекладу); е) заміна (зміна форми, числа, частини мови та будь-яких інших морфологічних, лексичних чи синтаксичних характеристик певної лексичної одиниці в мові перекладу); f) додавання (збільшення лексем, додавання словоформ та мовних одиниць речення в мові перекладу); g) вилучення (вилучення певних мовних одиниць з речення в мові перекладу); h) антонімічний переклад (застосування антонімічних форм та протилежних зазначенням мовних одиниць при перекладі); і) описовий переклад (розкриття і пояснення значення певного терміну завдяки його розгорнутому опису); j) комплексна трансформація (поєднання кількох методів та трансформацій в стратегії перекладу).

Очевидно, граматичні метаморфози є важливим інструментом перекладацького процесу, оскільки забезпечують мовний порядок і зберігають логіку мови призначення, гарантуючи зрозумілість та природність перекладу! Дані методи убезпечують перекладача від граматичного буквалізму під час інтерпритації тексту.

Налічується не менша кількість лексичних перекладацьких трансформацій: а) диференціація значень (уточнення значення певної лексичної одиниці в мові перекладу); б) конкретизація значень (звуження семантики певної лексеми в мові перекладу); в) генералізація значень (розширення семантики певної лексичної одиниці в мові перекладу); г) смисловий розвиток (логічний розвиток тлумачення певної мовної одиниці в контекстуальному середовищі); ґ) цілісне перетворення (здійснення метаморфоз у формі словосполучення, речення чи тексту в мові перекладу); ф) компенсація втрат при перекладі (передача та транслювання втрачених при перекладі компонентів вихідного тексту в альтернативний спосіб).

Отже, лексичні перетворення – це прийоми, які спонукають перекладача вносити зміни у лексичні характеристики слів з метою досягнення найбільш влучного тлумачення семантики лексеми.

Граматичні та лексичні перетворення широко застосовують при перекладі «хибних дузів перекладача», міжмовних паралелей, псевдоінтернаціоналізмів тощо. Дані категорія трансформацій є найкращим рішенням у випадку, коли прямого еквівалента певної лексичної одиниці в мові перекладу не існує, або ж варіативність тлумачень слова в різних мовах відміння за обсягом. Таким чином, перекладацькі трансформації допомагають досягти належної зрозумілісті та сформуванню природній і гармонійний переклад.

3.2. Методи перекладу часткових інтернаціоналізмів в промвах TED TALKS

Часткові інтернаціоналізми – це багатозначні слова, що володіють широким спектром відповідників у мовах оригіналу та перекладу. Однак, лексичні пари даної категорії збігаються лише в кількох тотожних значеннях. Інші ж їх тлумачення не є інтернаціональними.

Очевидно, невід’ємною частиною перекладацького процесу при роботі з частковими інтернаціоналізмами є добір задовільного аналогу, що може забезпечити адекватність тлумачення вихідного тексту.

Немало зусиль для дослідження даної проблематики доклав науковець, широковідомий мовознавець В. Комісаров, який постійно наголошував на необхідності збереження перекладачем в вихідному тексті певного інваріантного елементу. Пояснюючи думку лінгвіста простими словами, переклад слід вважати еквівалентним, якщо він розповідає про одну й ту ж саму реальність з текстом оригіналу.

Інакше кажучи, процес перекладу підпорядковується певним логіко–семантичним закономірностям, згідно з якими, подібність тлумачення слів чи речень забезпечується подібністю поняття, яке вони втілюють. Звідси випливає висновок, що першочерговим завданням перекладача для вибору методу перекладу для здійснення роботи з полісемічними словами в подальшому – це чіткий аналіз контекстуальних зав’язків між словами та визначення смислових відносин між лексичними одиницями тексту. Не варто нехтувати даним етапом перед виконанням практичного перекладу, адже часто зустрічаються ситуації, коли у кількох варіативних контекстах термін може перекладатися відповідно кількома відмінними один від одного методами.

Для того, щоб здійснити контекстуальний аналіз терміну і осмислити його значення по відношенню до інших елементів речення, необхідно відшукати основне тлумачення лексичної одиниці, що розглядається, скориставшись

словником. Крім того, варто звернути увагу й на усі другорядні значення лексеми, аби отримати інтегральну контекстуальну картину. Істотно полегшує роботу розуміння сфери та галузі, з якою працює перекладач. Поступово виконавши усі вищезгадані пункти, ми маємо можливість знайти технічно вірний український відповідник, надавши мовним одиницям конкретних значень.

Підводячи підсумки, у разі, коли перекладачу доводиться працювати з частковими інтернаціоналізмами і полісемічними словами, необхідно підібрати варіативний відповідник, що буде втілювати одне з усіх можливих значень лексеми. Для цього можна скористатися різними техніками, починаючи з проведення детального контекстуального аналізу тексту, завершуючи застосуванням певних трансформацій.

Один з найбільш дієвих інструментів полягає у здійсненні різного плану **контекстуальних замін**, до яких входять конкретизація та генералізація семантики, логічний розвиток значення слова, компенсація втрат при перекладі понять, а інколи, навіть, анатомічний переклад. Фактично, застосування даної техніки при роботі з певним лексичним елементом мови оригіналу передбачає відступ від вже існуючих відповідників в мові перекладу. У випадку застосування контекстуальної заміни при роботі з «хибними друзями перекладача», еквівалентом слугує лексема, яка первісно не є словниковим відповідником.

У цій науковій розвідці ми дослідили шляхи використання деяких граматичних та лексичних трансформацій з метою підвищення якісних показників перекладу «хибних друзів перекладача», а також полегшення процесу роботи з даним мовим феноменом, розглянувши варіанти їх практичного застосування на базисі фрагментів з усних промов онлайн-платформи TED TALKS.

Перш за все, в ораторських доповідях TED TALKS зустрічаємо наглядні приклади застосування методу **генералізації значення**:

(92) “*And I've been working with my staff at Institut Henri Poincaré, together with partners and artists of mathematical communication worldwide, so that we can found our own, very special museum of mathematics there*” (WSSAM: URL) – «Я співпрацюю з моїми колегами з Інституту Анрі Пуанкаре, разом з партнерами та митцями математичної комунікації по всьому світу, аби ми могли заснувати там свій власний, дуже особливий музей математики».

Пояснюючи використання техніки генералізації значення в даному випадку, можна дослідити, що для перекладу англійського прикметника *special* існує чимало українських еквівалентів, які втілюють розгалужений спектр тлумачень даної лексичної одиниці: ‘спеціальний’, ‘неповторний’, ‘унікальний’ [7]. Кожен з варіантів перекладу відрізняється відтінками значення: ‘спеціальний’ підкреслює вузьку спеціалізацію, особливе призначення чогось; ‘неповторний’ надає розуміння унікальності предмету обговорення; а прикметник ‘унікальний’ наголошує на винятковій рідкості чогось.

До прикладу: “*Our lyceum plans to introduce special educational programs for talented students in order to reveal their potential*” – «Наш ліцей планує запровадити спеціальні освітні програми для талановитих учнів задля розкриття їхнього потенціалу». Натомість, продемонструємо й інший варіант тлумачення: “*She has a special mole on her nose that makes everyone always stare at her face*” – «У неї є неповторна родимка на носі, яка завжди змушує всіх витріщатися на її обличчя». Або ж наступний шлях перекладу: “*The seemingly small museum actually has a lot of special items, artifacts and exhibits*” – «Невеликий, на перший погляд, музей насправді має багато унікальних предметів, артефактів та експонатів».

Зібравши всю зазначену вище проаналізовану інформацію в одне ціле, маємо висновок, що в контексті речення, яке розглядається, слово *special* виступає загальною формою для передачі багатьох можливих особливостей музею математики. Це вказує на те, що вдалим відповідником при перекладі даної лексики з англійської мови є український прикметник з більш широким тлумаченням – ‘особливий’.

Фактично, генералізація значення – це процес при перекладі, головною метою якого є заміщення найменування з вузькою семантикою в одній мові на відповідну йому словесну одиницю іншої мовної системи з більш загальним змістом.

Причини, що спонукають перекладача до застосування відзначеної лексичної трансформації, можуть мати дуже різний характер. У більшості випадків така необхідність з’являється зі стилістичних причин. Наприклад, коли конкретна назва якогось предмета, явища чи процесу не дає ніякої цінної інформації реципієнту.

Час від часу в тексті оригіналу зустрічаються певні лексичні одиниці, значення яких корелюється з особливими історичними передумовами. Як відомо, історія кожної країни та її громадян дуже насичена різноманітними унікальними подіями, які прямо впливали та продовжують впливати на формування лексичного середовища, словникового запасу відповідних мов. Звідси впливають наслідки про те, що в одній мовній системі може не існувати конкретного еквіваленту з настільки вузьким значенням, як в другій мовній системі. Саме в такому разі зникає сенс у пошуку окремих відповідників, а на допомогу приходять загальнопоширені та зрозумілі реципієнту слова.

Розглянемо ще один цікавий фрагмент: (6) “*And the other puzzle is that I’m actually okay with that*” (FAS: URL) – «Інша проблема полягає в тому, що мене це цілком влаштовує».

Слово *puzzle* має кілька конкретних значень. У словнику знаходимо відповідники: ‘головоломка’ – певне важке завдання, що потребує неабияких розумових зусиль, спеціалізованих знань, кмітливості та застосування логіки для її вирішення; або ‘загадка’ – вислів–афоризм у віршованій чи прозовій формі з метафоричним значенням, який потребує відповіді [12]. Або ж жанр усної народної творчості в загальному сенсі.

Наприклад: “*The most complicated puzzle the detective struggled to solve was the mysterious disappearance of my grandmother’s jewelry*” – «Найскладнішою загадкою, яку намагався розгадати детектив, було таємниче зникнення коштовностей моєї бабусі». Розглянемо й інший контекст значення даного терміну: “*This puzzle is so complicated that not only children but also experienced craftsmen have been unable to solve it for several weeks*” – «Ця головоломка настільки складна, що не тільки діти, а й досвідчені майстри вже кілька тижнів не можуть її розв’язати».

Однак, в реченні, яке ми обрали як приклад з промови одного з лідерів думок на веб–ресурсі TED TALKS, таке вузьке найменування лексеми *puzzle* є зайвим, адже лексема вона використовується у фігуральному значенні. Доречно буде обрати загальне тлумачення слова, відтворивши його як ‘проблема’.

Даний приклад акцентує нашу увагу на необхідності адаптації перекладу до контексту з метою збереження змісту і тону оригінального тексту!

Наступний демонстративний випадок: (18) “*This is a very complex challenge, and I believe developing countries could take the lead in this transition*”

(ASCWBITGROFFMA: URL) – «Це дуже складний виклик, і я вважаю, що країни, які розвиваються, можуть взяти на себе ініціативу в цьому процесі».

У вказаному перекладі, для відтворення лексеми *complex* було використано прикметник ‘складний’. Замість вибору конкретного ступіню складності, можна використати більш універсальне значення. Це дозволить передати загальний характер виклику без деталізації його конкретних аспектів.

Ще один випадок адаптації часткових інтернаціоналізмів при перекладі з використанням генералізації значення: (79) “*Some post the formula for calculating pay, and others post the pay levels and affix everybody to that level*” (WYSKHMUCGP: URL) – «Одні публікують алгоритм розрахунку заробітної плати, інші – рівень заробітної плати та прив'язують усіх до цього рівня».

Англійська мовна одиниця *formula* може бути перекладена за допомогою калькування – одного зі способів прямого перекладу, при якому запозичена лексична одиниця відтворюється дослівно. Таким чином, англійський іменник *formula* перекладаємо як ‘формула’ українською мовою. Однак, у наведеному нами уривку з виступу, лексема *formula* набуває ширшого значення - ‘алгоритм’, що являє собою покрокову інструкцію дій з метою виконання задач різного характеру. Семантичне наповнення слова більш загальне, адже алгоритми можуть включати в себе формули, схеми та варіативні техніки. Таким чином, слово ‘алгоритм’ використовується в більшій кількості контекстів.

Описаний підхід дозволяє зберегти загальний зміст інформації, зрозумілий для читача, і при цьому уникнути надмірної специфікації, яка може збентежити або ускладнити сприйняття тексту. Очевидно, використання простих для розуміння формулювань є достатньо ефективним шляхом усної та письмової комунікації, який дає змогу сприймати текст перекладу без інформаційного перевантаження.

Нерідко на допомогу приходять прямо протилежній генералізації значення метод – **конкретизація значення**. Зустрічається й інше найменування даного явища – диференціація конкретизації.

В процесі здійснення перекладу нерідко виникає потреба уточнювати тлумачення багатозначної лексеми, щоб віднайти стилістично правильний термі. У випадках використанні техніки конкретизації відбувається заміна лексем із розгалуженим тлумаченням на терміни з більш вузькою та специфічною семантикою, що допомагає розкрити смислову сутність тексту.

Наприклад, розглянемо такий випадок, що було віднайдено в промовах на платформі TED TALKS: (11) “*Some of you look a little more enthusiastic than others at this prospect*” (ЕУТУКААІW: URL) – «Дехто з вас дивиться на цю перспективу з більшим ентузіазмом, ніж інші».

Відомо, що слово *prospect* може виражати різні сенси, включаючи ‘перспективу’, ‘видіння’, ‘можливість’ [7]. Усі зазначені відповідники мають єдиний семантичний зв’язок і схожі за вкладеним у них сенсом, однак певні еквіваленти вужчі у своєму розумінні, ніж інші.

Наприклад: “*The prospect of traveling to Asia next summer excites her*” – «Перспектива подорожі до Азії наступного літа захоплює її». Інший варіант вживання даної лексеми: “*The prospects of winning this lottery are promising*” – «Можливості виграти в цій лотереї вельми багатообіцяючі».

Проте, у контексті наведеного нами фрагменту з промови підійде конкретніше значення – ‘перспектива’, яке повноцінно відтворює смислове навантаження висловлювання.

Певними особливостями зумовлюється прийом **синонімічної заміни**. Перекладач може звернутися до синонімічного ряду слова у пошуках такого терміну, який має найбільш вичерпне стилістичне забарвлення відповідно до

контекстуальних характеристик виразу. Вище згадану трансформацію вчені відносять до лексичних метаморфоз, хоч деякі науковці відокремлюють групу стилістичних перетворень, чим на їх думку є метод добору синонімів.

Розглянемо наступний фрагмент, обраний з відібраних нами промов: (4) “*In my time as an athlete and competitor trophies were reserved for top level performance mastering a skill*” (TDOPT: URL) – «В часи, коли я була спортсменкою та учасницею змагань, кубки були зарезервовані для тих, хто досягнув найвищого рівня в оволодінні навичками».

У спортивному контексті український еквівалент ‘кубки’ є зрозумілим терміном для нагород, які можуть бути отримані за перемогу. Але крім зазначеного варіанту перекладу, англійський іменник trophies може перекладатися також як ‘призи’, ‘грамоти’, ‘титули’, залежно від емоційної та стилістичної структури тексту [12].

Наприклад: “*My sister displayed all her trophies on the wall in our living room*” – «Моя сестра розвісила грамоти на стіні в нашій вітальні». Розвісити на стінах можливо лише грамоти, а не кубки чи призи, тому вибір відповідника стає очевидним. Однак, продемонструємо дану лексему в іншому контексті: “*Throughout my father’s career, he earned a lot of trophies in recognition of his excellence*” – «Протягом своєї кар’єри батько здобув багато титулів на знак визнання його майстерності». Безумовно, кожен з вище згаданих варіантів перекладу акцентує значення лексеми на різних видах нагород, які підходять під конкретні ситуації.

В якості прикладу застосування синонімічної заміни можна запропонувати ще один фрагмент: (1) “*I’m going to talk to you about you, and how you can be brilliant every single day*” (TEDPDAWBBESDP: URL) – «Я збираюся розповісти вам про вас самих і про те, як бути геніальним кожного дня».

Оскільки ‘геніальний’ та *brilliant* є синонімами, вони передають приблизно однакове значення. Застосування методу синонімічної заміни дозволяє зберегти сенс оригіналу, проте використовує інші слова з подібним значенням для збагачення мови та створення різноманітності у тексті перекладу. Такий підхід може бути використаний для забезпечення більшої точності та виразності мови перекладу, а також для адаптації тексту до мовних особливостей та вимог аудиторії. В даному випадку використовуємо метод диференціації значення, обравши варіант перекладу ‘геніальний’ для лексеми *brilliant*, що дозволить повністю розкрити контекст речення.

Проаналізуємо ще один випадок: прислівник *accurately* має далеко не один варіант перекладу: ‘точно’, ‘правильно’, ‘акуратно’ [7]. Хоча дані синонімічні українські відповідники на перший погляд є схожими між собою, однак їх використання є доволі контроверсійним. Варіант перекладу ‘точно’ підкреслює, що певна дія виконана з абсолютною відповідністю конкретним вимогам. Прикметник ‘правильно’ має схоже значення: щось відповідає встановленим нормам чи очікуванням з точки зору фактів та логіки. Еквівалент ‘акуратно’ наголошує, що якась дія старанно, ретельно та уважно виконана.

У випадках, коли лексема *accurately* набуває значення ‘акуратно’ в реченні, можливо скористатися методом транскодування для здійснення адекватного інтерпретування. Проте, залежно від контекстуального підґрунтя, даний еквівалент може виявитися недоречним. Наприклад: “*Make sure you fill out the form accurately as each mistake means a lot of responsibility in the future*” – «Переконайтеся, що заповнили форму правильно, адже кожна помилка означає велику відповідальність у майбутньому». Натомість: “*We do not understand how the cuts appeared on the patient's skin as the team of surgeons performed the operation accurately*” – «Ми не розуміємо походження цих порізів на шкірі пацієнта, адже команда хірургів провела операцію дуже акуратно». Таким чином, можемо

спостерігати важливість вибору одного значення серед кількох з синонімічно ряду.

В контексті даного слова, цікавим виявився фрагмент з промови TED TALKS: (17) “*One of the key reasons is we don’t measure accurately the climate impact of our actions*” (АМАWTCE: URL) – «Однією з ключових причин є те, що ми не можемо достеменно виміряти вплив наших дій на клімат». В цьому реченні лексема *accurately* набуває єдиного правильного тлумачення – ‘точно’. Для повного відображення контексту варто перекласти його українським прислівником ‘достеменно’. Такий переклад може краще передати сутність речення, особливо якщо воно використовується у науковому контексті.

Розглянемо не менш нарочитий випадок, у якому можливо застосувати метод синонімічної заміни: (33) “*I want to tell you about the original creator of the Hi Level mindset*” (НАНЛМНУРУР: URL) – «Я хочу розповісти вам про справжнього засновника концепції високого мислення». Під час пошуку українського відповідника для англійського слова *original* необхідно враховувати мовне середовище, оскільки дана лексема володіє не одним лиш тлумаченням ‘оригінал; оригінальний’, а й схожими, та всеж іншими за сенсами значеннями: ‘первісний’, ‘справжній’ [12].

Очевидно, еквівалент ‘справжній’ використовується для підкреслення автентичності або істинності чогось, ‘оригінальний’ використовується для опису чогось нового, креативного або нестандартного, а ‘первісний’ найчастіше використовується для позначення початкової версії чогось. Наприклад: “*My sister is going to be a great writer because this girl has had an original style of writing since childhood*” – «Моя сестра стане чудовою письменницею, оскільки з дитинства має оригінальний стиль письма». Натомість: “*The original inhabitants of that small town were extremely skilled artisans who crafted, embroidered, wove, collected honey*” – «Первісні мешканці цього маленького містечка були надзвичайно вправними

ремісниками, які майстрували, вишивали, ткали, збирали мед». Або ж: “*The man's original intention turned out to be far from as innocent as it seemed at first glance*” – «Справжній намір чоловіка виявився далеко не таким безневинним, як здавалося на перший погляд».

Таким чином, правильний вибір українського еквівалента серед варіативних синонімічних відповідників в мові перекладу для слова *original* залежить від конкретного контексту, в якому воно використовується.

Час від часу, паралельно з проаналізованими вище техніками перекладу «хибних друзів перекладача» мовознавці використовують й деякі стилістичні трансформації.

До **стилістичних трансформацій** відносяться наступні прийоми: а) логізація (відкидання експресивної, емоційно забарвленої, маркованої лексики, а згодом її заміна на нейтральні відповідники в мові перекладу); б) експресивація (заміна нейтральної лексики вихідної мови на стилістично-забарвлені еквіваленти в мові перекладу); с) модернізація (заміна архаїчних лексем, застарілих конструкцій, несучасних висловів, історизмів на новіші структури з більш поширеними в певному часовому проміжку форми); d) архаїзація (переклад історизмів та архаїзмів шляхом їх підміни на модернізовані лексичні одиниці з сучасними сенсами, що дозволяє органічно зобразити певні історичні реалії).

Пропонуємо оцінити наступний уривок з виступу одного з ораторів платформи TED TALKS: (58) “*It's a type of collaborative problem solving, usually among people who have different expertise and different points of view*” (HTMFCC: URL) – «Це варіант співпраці у вирішенні проблем, як правило, між людьми, які мають різний досвід і різні точки зору».

Зазвичай іменник *collaboration* підсвідомо сприймається як слово з негативною конотацією. ‘Колаборант’ та ‘колабораціонізм’ використовуються в

мові для опису співпраці з державними ворогами або будь-якими окупаційними силами. Відтак, ‘колаборант’ – це персону, яка підтримує шкідливу співпрацю з супротивником, шкодячи інтересам своєї Батьківщини (передача інформації, участь у різного роду військових, адміністративних ворожих ініціативах тощо). ‘Колабораціонізм’ – це дії, що зумовлюють факт співпраці з окупаційними військами, що є зрадою національних цінностей країни.

Однак, це слово може перекладатися не тільки в контексті співробітництва з ворожими силами, а й відображати нейтральні чи позитивні мотиви, набуваючи значення ‘сумісна праця; кооперування’.

В такому випадку можна припустити, що за умови наявності контексту, який вимагає підбору нейтрального відповідника даної лексеми, перекладач може вдаватися до методу логізації, який було детально окреслено вище.

Не слід також забувати про те, що у разі виникнення важкостей при пошуку адекватного перекладацького відповідника з мови оригіналу, на допомогу завжди приходить технологія **описового перекладу**. Науковці дають даному методу ще одне найменування – **експлікація**.

Описовий переклад надає перекладачу можливість розкрити семантику слова настільки широко, наскільки потрібно. Експлікація дозволяє транслювати зміст лексеми навіть тоді, коли в мовній системі перекладу не налічується жодного її прямого аналогу. Певні вузькопрофільні терміни чи специфічні вирази, які можуть бути незрозумілими широкій аудиторії, часто необхідно розкрити за допомогою даної трансформації, використовуючи загальноживану лексику. Метод описового перекладу є особливо необхідним при частих повторах певного слова з метою уникнення громіздкості тексту та важкості сприйняття даних читачами. Залучаючи описувану трансформацію, перекладач претендує на

створення зрозумілих чітких, якісних перекладів, покращуючи комунікацію між замовником та адресатом.

Підсумовуючи досліджуваний матеріал, доходимо висновку, що використання лексичних, граматичних, лексико-граматичних та стилістичних перекладацьких трансформацій є надважливою частиною роботи перекладача при роботі з повними та частковими інтернаціоналізмами, «хибними друзями перекладача», полісемантичними термінами, багатозначною лексикою, стилістично забарвленою лексикою, міжмовними омонімами та різного роду паралелями.

Мовне середовище, у якому перебуває лексична одиниця, що формує контекст навколо неї, грає ключову роль у час, коли перед фахівцем з перекладу виникає завдання віднайти адекватний відповідник слова в мові перекладу, який міг би потенційно та практично задовільнити усі стилістичні, культурні потреби тексту тощо.

Неможливо досягти адекватного та цілісного перекладу, не застосовуючи в процесі роботи варіативні підходи з питань адаптації лексичних пар в різних мовленнєвих системах. Відповідальний та висококваліфікований спеціаліст має бути глибоко обізнаним в даному питанні для того, аби убезпечити себе від грубих помилок та неякісно виконаного перекладу в цілому. Адже робота мовознавців та перекладачів сповнена небезпечних пасток, як от феномен «хибних друзів перекладача», який продовжує досліджуватися чималою кількістю філологів і надалі.

Висновки до розділу 3

Підводячи підсумки проведеної нами практичної наукової розвідки, можемо стверджувати, що таке явище як перекладацькі трансформації в контексті

перекладу псевдоінтернаціональної лексики відіграє значущу роль для збереження адекватного змісту текстів вихідної мови та мови перекладу.

Мовні трансформації – це набір технік, які допомагають спеціалістам з перекладу адаптувати тексти, речення, окремі лексичні одиниці в кількох мовних парадигмах. Ключовою метою використання даних методів є максимально уподібнити текст оригіналу до тексту перекладу, зберігаючи ґрунтовні сенси та концепти, закладені в ньому

Науковці вдаються до класифікацій та категоризацій «хибних друзів перекладача» з огляду на різні критерії. Наприклад, мовознавці з Канади Ж.П. Віне та Ж. Дарбельне (1978) поділяють «хибних друзів перекладача» на дві основні групи: прямі методи перекладу: використання дослівного перекладу, або калькування, запозичення. А також техніки непрямого перекладу, до яких відносять еквіваленцію, транспозицію, адаптацію слів, модуляцію тощо.

В даній науковій роботі ми орієнтувались на поділ перекладацьких адаптивних методик на дві основоположні категорії: лексичні та граматичні. Граматичні перетворення дають змогу змінювати власне граматичні характеристики слів, словосполучень та виразів. В свою чергу, лексичні перетворення дозволяють вносити зміни саме у лексичні властивості мовних одиниць для досягнення найбільш вдалого трактування їх семантичної основи.

Використавши вибіркового матеріал, віднайдений та впорядкований на базі ораторських виступів спеціалістів різних сфер життя веб-платформи TED TALKS, ми проаналізували шляхи застосування варіативних перекладацьких технік та стратегій з використанням мовних трансформацій для адаптації лексичних одиниць, що відносяться до категорії «хибних друзів перекладача». Дослідження продемонструвало, що впровадження перекладацьких

трансформацій на різних рівнях під час роботи з міжмовними омонімами, є успішним, потужним шляхом для досягнення адекватного перекладу.

В результаті проведення даної наукової роботи, ми затвердили думку про те, грамотне використання перекладацьких трансформацій допомагає уникнути непорозумінь, забезпечуючи точне передавання змісту оригіналу.

ВИСНОВКИ

Дослідження, присвячені проблематиці перекладу «хибних друзів перекладача» посідають надважливе місце в науковому дискурсі. Тематика «хибних друзів перекладача» цікавила вчених та мовознавців протягом довгого часу, не втрачаючи своєї актуальності до сьогоднішнього дня.

Такий резонанс зумовлений тим, що явище міжмовної омонімії завжди викликало чимало проблем як для звичайного мовця, так і для спеціалістів в галузі перекладознавства. Схожі за звучанням чи написанням лексеми та вирази нерідко вводять в оману навіть найдосвідченіших філологів.

Найвідомішими мовознавцями, чії праці в галузі дослідження міжмовних паралелей стали своєрідним «наріжним каменем» та основою для досліджень наступних поколінь, є В.В. Акуленко [1], В.В. Дубічинський [16], А.С. Д'яков [18], В.І. Карабан [24] [25], Т.Р. Кияк [26] [27] та інші. Таким чином, зазначені вчені присвятили чимало часу на вивчення лексичної інтерференції, що дозволило сучасним мовознавцям більш глибоко розуміти природу лексичних пасток та ефективно уникати їх у своїй професійній діяльності.

Отже, стає очевидним, що для вирішення проблеми «хибних друзів перекладача» потрібен постійний пошук ефективних інструментів, які забезпечуватимуть успішну міжмовну комунікацію та процес перекладу. З цього випливає, що актуальність досліджуваного питання не згасає й дотепер. Особливої ваги воно набуває саме зараз (в час глобалізації та інтернаціоналізації різних сфер людського життя). В умовах активного і безперервного розвитку міжнародної співпраці та швидкого обміну інформацією носіями різних мов у варіативних сферах нашого життя: науки, технологіях, бізнесі, культурі, значущість вивчення теми «хибних друзів перекладача» укріплюється ще більше. В наш час уникнення помилок, зумовлених цими мовними пастками, стає не лише показником

професійної компетенції, а й необхідною умовою для побудови вдалих міжкультурних комунікацій.

У нашій науковій розвідці було запропоновано окреслення семантичних, граматичних та культурних особливостей «хибних друзів перекладача», а також добір корисних перекладацьких трансформацій і методик, необхідних для вдалої інтерпретації цього лінгвістичного явища в межах англійської та української мовних систем.

Для досягнення зазначеної мети ми здійснили ґрунтовне вивчення значної кількості теоретичних матеріалів, а також робіт інших науковців, які досліджували проблематику «хибних друзів перекладача» та міжмовної омонімії. Це дозволило нам глибше зрозуміти теоретичні аспекти цього лінгвістичного явища, зокрема його семантичні, граматичні та культурні особливості, а також узагальнити вже наявні знання і розробити власні підходи до вирішення цієї проблеми.

Аналіз праць провідних мовознавців дав можливість систематизувати досліджуваний матеріал, адаптувати існуючі перекладацькі трансформації та методики під специфіку англійської та української мовних систем. Це, у свою чергу, стало основою для формування нових стратегій, які сприяють більш точному і адекватному перекладу «хибних друзів перекладача» в різних контекстах.

Дослідження було проведено на основі вибірки, яка включала 100 фрагментів усних ораторських виступів з платформи TED TALKS. Різноманітність тематики промов, від науки і техніки до культури та соціальних питань, дозволила віднайти найцікавіші приклади використання міжмовних паралелей на практиці. Це дало змогу проаналізувати, як «хибні друзі

перекладача» впливають на розуміння тексту, і розробити підходи для їх коректної інтерпретації в різних контекстах.

Застосовуючі широкий спектр методів (метод суцільної вибірки, метод аналізу словникових формулювань, зіставний метод, описовий метод), нам вдалося змалювати семантичні особливості «хибих друзів перекладача», розкрити значення кожної лексеми, співставити тлумачення аналізованих одиниць в англійській та українській мовах та зробити висновки про їх спільні і відмінні риси.

Зважаючи на контекстуальне оточення досліджуваних мовних одиниць, ми відокремили лексичні, граматичні та стилістичні перекладацькі трансформації, які варто застосовувати під час перекладу часткових інтернаціоналізмів. Найчастіше зустрічалися випадки використання таких прийомів, як: контекстуальна заміна (вибір синоніма або відповідного аналога залежно від контексту), синонімічна заміна (заміна лексеми синонімом, який відповідає контексту), диференціація значення лексеми (розрізнення різних значень одного і того ж слова), генералізація значення лексеми (переклад більш загальним терміном), конкретизація значення лексеми (уточнення значення в межах конкретного контексту), а також описовий переклад чи експлікація (пояснення значення через опис або додаткові пояснення).

Підводячи підсумки, запропонована нами наукова розвідка, що спирається на широку наукову базу, стає не менш важливим кроком у подальшому розвитку перекладознавства та покращенні міжмовної комунікації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акуленко, В. В. (1972). *Запитання інтернаціонального словникового складу*. Харків.
2. Ангарова, Л. М., Васильєва, О. М. (2005). *Методичні вказівки до курсу “Перекладацький аналіз науковотехнічного тексту” на тему “Інтернаціоналізми та “хибні друзі перекладача” в науково-технічній літературі” (для спеціальності “Переклад”)*. Маріуполь.
3. Архипенко, Л. М. (2005). *Іншомовні лексичні запозичення в українській мові* (Дис. канд. філол. наук).
4. Баловнева, О. О. (2004). Особливості перекладу англійської науково-технічної термінології. *Проблеми перекладу: Тези міжнар. наук. конференції*, 16—18. Житомир: Житомирський державний університет.
5. Банзерук, А. (2021). Перекладацькі трансформації в англійськомовному медіадискурсі. *Вісник студентського наукового товариства*, 25, 39—42.
6. Беднаж, М. А. (2000). *Польсько-українська міжмовна омонімія* (Автореф. дис. канд. філол. наук). Київ.
7. Бибик, С. П., & Сюта, Г. М. (2006). *Словник іншомовних слів: тлумачення, словотворення та слововживання*. Харків: Фоліо.
8. Білецька, О. О. (2016). Переклад інформаційно-новинних текстів у контексті міжкультурної комунікації. *Молодий учений*, 3(30), 638—642.
9. Білодід, І. К. (1980). *Інтернаціональні елементи в лексиці та термінології*. Харків: Вища школа.
10. Бублейник, Л. В. (2011). *Проблематика художнього перекладу: семантико-стилістичні аспекти*. Луцьк: Видавництво ВІЕМ.
11. Бусел, В. (Ред.). (2012). *Англійсько-український словник. Українсько-англійський словник: 250 000 + 250 000: два в одному томі: 500 000 од. пер.* Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун».

12. Бусел, В. Т. (Ред.). (2005). *Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.)*. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун».
13. Вірчак, Г. О. (2013). *Міжмовна омонімія як проблема перекладу* (Doctoral dissertation). Сумський державний університет, Суми.
14. Влчек, Й. (1975). Чешско-русские омонимы – высшая стадия лексической интерференции. *Болгарская русистика*.
15. Губерначук, С. (2012). Походження деяких загальноживаних слів. *Українська мова й література в сучасній школі*, 4, 76.
16. Дубичинський, В. В. (1992). Лексичні паралелі в лексикографічній практиці. *Современные проблемы лексикографии*. Харків.
17. Дудик, П. С. (2005). *Стилістика української мови: Навчальний посібник*. Київ: Видавничий центр «Академія».
18. Д'яков, А. С. (2000). *Основи термінотворення: Семант. та соціолінгвіст. Аспекти*. Київ: Вид. дім «KM Academia».
19. Журавель, Т. В., & Хайдарі, Н. І. (2015). Поняття перекладацьких трансформацій та проблема їх класифікації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*, 19, 148—150.
20. Задорожна, А. (2020). Перекладацькі трансформації як засіб досягнення еквівалентності перекладу. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 27 (2), 57—63.
21. Заславська, Н. В. (1992). До проблеми створення словника міжмовних омонімів (на матеріалі російської та української мов). *Сучасні проблеми лексикографії*, 23-25.
22. Зацний, Ю. А., & Янков, А. В. (2008). *Інновації у словниковому складі англійської мови початку XXI ст.* Вінниця: Нова книга.
23. Каган, М. С., & Гвоздик, О. М. (2007). *Мовознавство*. Київ: Центр учбової літератури.

24. Карабан, В. І. (2001). *Переклад англійської наукової і технічної літератури*. Вінниця: Нова книга.
25. Карабан, В. І. (2003). *Переклад з української мови на англійську*. Вінниця: Нова книга.
26. Кияк, Т. (2004). Запозичення та інтернаціоналізми у фахових мовах. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*, 27, 245—249.
27. Кияк, Т. (2010). «Фальшиві друзі перекладача» як проблема міжкультурної комунікації. *Наукові записки. Серія: філологічні науки*, 89(1), 17—20.
28. Кияк, Т. Р. (2006). *Теорія і практика перекладу з німецької мови*. Вінниця: Нова книга.
29. Клименко, Л. В. (2015). Художній переклад як вид міжкультурної комунікації в контексті Євроінтеграції. *Літературознавчі студії*, 1(1), 228—235.
30. Коптілов, В. (2003). *Теорія і практика перекладу*. Київ: Знання.
31. Корунець, І. В. (2003). *Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) = Theory and Practice of Translation: підручник*. Вінниця: Нова Книга.
32. Кочан, І. (2009). Термінологія: національна чи міжнародна? *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*, 648, 3—8.
33. Кочерга, О. (2002). Проблема прикметника в науковій термінології. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка»*, 453, 224—227.
34. Кочерган, М. П. (1997). *Словник російсько-українських міжмовних омонімів (“фальшиві друзі перекладача”)*. Київ.
35. Критенко, А. П. (1962). Тематичні групи слів і омонімія. *Слов’янське мовознавство*, 4, 198—211.
36. Куцак, Г. (1998). Міжгалузєва термінологічна омонімія. *Українська термінологія і сучасність: зб. наук. праць*, 74—76.
37. Кцила, Л. (2000). Деякі теоретичні проблеми дослідження омонімії в слов’янському мовознавстві. *Проблеми слов’янознавства*, 51, 159—166.

38. Левицький, В. В. (2003). Лексична полісемія та квантитативні методи її дослідження. *Мовознавство*, 4, 17—25.
39. Лобода, В. (2019). Перекладацькі трансформації: дефінітивний характер та проблема класифікації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія “Філологія”*, 43, 72—74.
40. Манакін, В. М. (2012). *Мова і міжкультурна комунікація*. Київ: ЦУЛ.
41. Мостовий, М. І. (2003). *Лексикологія англійської мови*. Харків.
42. Назаренко, Н., & Мисечко, О. (2016). Особливості перекладу художніх текстів. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство)*, 23, 269—274.
43. Науменко, А. М. (2006). *Філологічний аналіз тексту*. Вінниця: Нова книга.
44. Олійник, А. Д. (2002). *Роль запозичень-англіцизмів у розвитку сучасної української мікроекономічної термінології*. Київ.
45. Пімонова, Т. Г., Павлова, Т. М., & Маркунін, О. Л. (2011). *Навчальний посібник з письмового перекладу*. Одеса.
46. Поліщук, М. В., & Дяченко, О. В. (2020). Інтернаціоналізми як елементи словника сучасної української мови. *Наукові записки НаУКМА. Філологічні науки*, 230, 28—33.
47. Полюга, Л. М. (1986). Омонімія і багатозначність слова. *Мовознавство*, 6, 40—45.
48. Попович, А. С. (Ред.). (2017). *Стилістика української мови: навчально-методичний посібник*. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка.
49. Рахмати, Ф. (2015). Semantic shift, homonyms, synonyms and auto-antonyms. *WALIA Journal*, 31(S3), 81—85.
50. Романова, О. (2018). Омонімія як мовне явище в термінології. *Молодий вчений*, 1(53), 749—752.

51. Руденко, Л. (2013). Групи слів за їх походженням: власне українські слова і запозичені. *Українська мова й література у сучасній школі*, 10, 51—54.
52. Селіванова, О. О. (2008). *Сучасна лінгвістика: напрями й проблеми: підручник*. Полтава: Довкілля-К.
53. Селіванова, О. О. (2010). *Лінгвістична енциклопедія*. Полтава: Довкілля-К.
54. Симоненко, Л. (2009). Актуальні проблеми сучасного українського термінознавства. *Українська термінологія і сучасність: зб. наук. праць*. КНЕУ.
55. Сидорук, Г. І., & Шостак, Н. А. (2017). Міжмовні омоніми як об'єкт лінгвістичного дослідження та перекладацькі прийоми їх вирішення. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*.
56. Скороходько, Є. Ф. (1963). Питання перекладу англійської технічної літератури: Переклад термінів. Київ: Вид-во Київ, ун-ту.
57. Скороходько, Е. Ф. (2006). *Термін у науковому тексті*. Київ: Логос.
58. Сливка, М. І. (2006). *Функціонально-когнітивні відповідники українських історико-культурних реалій в англомовних виданнях*. Київ.
59. Сорокін, С. (2006). Проблема еквівалентності та адекватності перекладу видочасових форм у газетних текстах (на матеріалі турецької та української мов). *Українська орієнталістика*, 1, 65—71.
60. Тимченко, Є. П. (2006). *Порівняльна стилістика німецької та української мови*. Вінниця: Нова книга.
61. Триндяк, І. М. (2018). «Хибні друзі перекладача» в текстах газетнопубліцистичного стилю. *Закарпатські філологічні студії*, 67—69.
62. Турчина, А. А. (2012). Лексична міжмовна омонімія у слов'янських мовах. *Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур*, 17, 121—126.
63. Шаблій, О. А. (2002). *Міжмовна термінологічна омонімія як проблема термінографії і перекладу (на матеріалі німецької та української юридичних*

- терміносистем*) (Автореф. дис. канд. філол. наук). Київський національний університет ім. Тараса Шевченка, Київ.
- 64.Шепель, Ю. О., & Секрет, І. В. (2010). *Міжгалузева термінологічна омонімія у сучасній англійській мові*. Дніпродзержинськ: ДДТУ.
- 65.Шендрик, О. О. (2013). *Компаративне дослідження запозичень в іспанській і турецькій мовах*. Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка.
- 66.Шпак, В. К. (2007). *Основи перекладу. Граматичні та лексичні аспекти: Навчальний посібник*. Київ: Знання.
- 67.Чайка, О. В. (2020). Новітній погляд на поняття «термін» у лінгвістиці. *Філологічний часопис*, 2(16), 44—52.
- 68.Чередниченко, О. І. (2007). *Про мову і переклад*. Київ: Либідь.
- 69.Юзвяк, І. (2010). Лексична міжмовна омонімія на матеріалі турецької та української мов. *Вісник Нац. ун-ту “Львівська політехніка”*, 676, 125—128.
- 70.Bidnenko, N. P., & Zajerko, O. (2017). On the problem of translating internationalisms in modern English media discourse into Ukrainian. *Мова і культура*, 123.
- 71.Ducháček, O. (1953). *O vzájemném vlivu tvaru a významu slov*. Praha.
- 72.Rahmati, F. (2015). Semantic shift, homonyms, synonyms and auto-antonyms. *WALIA Journal*, 31(S3), 81—85.

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ

1. (3KOBTSYWJMS) - 3 kinds of bias that shape your worldview | J. Marshall Shepherd URL: <https://www.youtube.com/watch?v=LcNvkhS4UYg>
2. (3NWTKM) - 3 new ways to kill mosquitoes URL: https://www.ted.com/talks/bart_knols_3_new_ways_to_kill_mosquitoes?subtitle=en
3. (ACCIOC) - A crash course in organic chemistry URL: https://www.ted.com/talks/jakob_magolan_a_crash_course_in_organic_chemistry/transcript?subtitle=en
4. (ADT) - A doctor's touch URL: https://www.ted.com/talks/abraham_verghese_a_doctor_s_touch/transcript?subtitle=en
5. (AFCOAL) - A flying camera ... on a leash URL: https://www.ted.com/talks/sergei_lupashin_a_flying_camera_on_a_leash/transcript?subtitle=en
6. (AMAWTCE) - A more accurate way to calculate emissions URL: https://www.ted.com/talks/charlotte_degot_a_more_accurate_way_to_calculate_emissions?subtitle=en
7. (AMTBP) - A more thoughtful birthday party URL: https://www.ted.com/talks/reina_ren_a_more_thoughtful_birthday_party?subtitle=en
8. (AMTNP) - Are mushrooms the new plastic? URL: https://www.ted.com/talks/eben_bayer_are_mushrooms_the_new_plastic?subtitle=fr
9. (ANWTMVSTCSTW) - A new way to monitor vital signs (that can see through walls) URL:

- https://www.ted.com/talks/dina_katabi_a_new_way_to_monitor_vital_signs_that_can_see_through_walls/transcript?subtitle=en
- 10.(AOANYC) - Anatomy of a New Yorker cartoon URL:
https://www.ted.com/talks/bob_mankoff_anatomy_of_a_new_yorker_cartoon?subtitle=en
- 11.(APWTUYNC) - A powerful way to unleash your natural creativity URL:
https://www.ted.com/talks/tim_harford_a_powerful_way_to_unleash_your_natural_creativity?subtitle=en
- 12.(ASCWBITGROFFMA) - A small country with big ideas to get rid of fossil fuels | Monica Araya URL:
https://www.youtube.com/watch?v=JI-HzvXk5bk&ab_channel=TED
- 13.(ASKBOMHBTEDFHSSS) - Are Serial Killers Born or Made? | Hannah Briant | TEDxFrancisHollandSchoolSloaneSquare URL:
https://www.youtube.com/watch?v=wo5eb7BjCec&ab_channel=TEDxTalks
- 14.(ASPOTF) - A sneak preview of the future URL:
https://www.ted.com/talks/anab_jain_a_sneak_preview_of_the_future/transcript?subtitle=en
- 15.(BTMCOYS) - Becoming the Main Character of Your Story URL:
https://www.ted.com/talks/adriana_gurreri_becoming_the_main_character_of_your_story?subtitle=en
- 16.(CHASS) - Choice, happiness and spaghetti sauce URL:
https://www.ted.com/talks/malcolm_gladwell_choice_happiness_and_spaghetti_sauce?subtitle=en
- 17.(CTSGFYH) - Could the sun be good for your heart? URL:
https://www.ted.com/talks/richard_weller_could_the_sun_be_good_for_your_heart/transcript

18. (CUCMWAT) - Close-up card magic with a twist URL:
https://www.ted.com/talks/lennart_green_close_up_card_magic_with_a_twist?sub_title=en
19. (DFSAI) - Don't fear superintelligent AI URL:
https://www.ted.com/talks/grady_booch_don_t_fear_superintelligent_ai?subtitle=en
20. (EYTYKAAIW) - Everything you think you know about addiction is wrong URL:
https://www.ted.com/talks/johann_hari_everything_you_think_you_know_about_addiction_is_wrong
21. (FAS) - For argument's sake URL:
https://www.ted.com/talks/daniel_h_cohen_for_argument_s_sake
22. (FCCTWBWNTCFF) - Football can change the world, but we need to change football first URL:
https://www.ted.com/talks/ruben_jongkind_football_can_change_the_world_but_we_need_to_change_football_first?subtitle=en
23. (FOAAUUOTFOT) - Founder of an airline updates us on the future of travel URL:
https://www.ted.com/talks/richard_kane_founder_of_an_airline_updates_us_on_the_future_of_travel/transcript
24. (HAHLMHYRYP) - How a "Hi Level" mindset helps you realize your potential URL:
https://www.ted.com/talks/cordae_how_a_hi_level_mindset_helps_you_realize_your_potential
25. (HASCCYL) - How a song can change your life URL:
https://www.ted.com/talks/nathan_jones_how_a_song_can_change_your_life?sub_title=en
26. (HCLTROI) - How computers learn to recognize objects instantly URL:
https://www.ted.com/talks/joseph_redmon_how_computers_learn_to_recognize_objects_instantly/transcript?subtitle=en

- 27.(HGTOPAHWCST) - How germs travel on planes -- and how we can stop them
URL:
https://www.ted.com/talks/raymond_wang_how_germs_travel_on_planes_and_how_we_can_stop_them/transcript?subtitle=en
- 28.(HLSTWWT) - How language shapes the way we think URL:
https://www.ted.com/dubbing/lera_boroditsky_how_language_shapes_the_way_we_think?audio=en&language=en
- 29.(HMTUWWA) - How Magazines Tell Us Who We Are URL:
https://www.ted.com/talks/anicka_quin_how_magazines_tell_us_who_we_are?subtitle=en
- 30.(HPSMCW) - How public spaces make cities work URL:
https://www.ted.com/talks/amanda_burden_how_public_spaces_make_cities_work?subtitle=en
- 31.(HRCFLMAPOCH) - How record collectors find lost music and preserve our cultural heritage URL:
https://www.ted.com/talks/alexis_charpentier_how_record_collectors_find_lost_music_and_preserve_our_cultural_heritage/transcript
- 32.(HTBWCAC) - How to build with clay ... and community URL:
https://www.ted.com/talks/diebedo_francis_kere_how_to_build_with_clay_and_community/transcript?subtitle=en
- 33.(HTFABSLFLH) - How to fix a broken school? Lead fearlessly, love hard URL:
https://www.ted.com/talks/linda_cliatt_wayman_how_to_fix_a_broken_school_lead_fearlessly_love_hard?subtitle=en
- 34.(HTIAAYTIHIW) - Human trafficking is all around you. This is how it works URL:
https://www.ted.com/talks/noy_thrupkaew_human_trafficking_is_all_around_you_this_is_how_it_works/transcript

- 35.(HTMDNIGM) - How the mysterious dark net is going mainstream URL:
https://www.ted.com/talks/jamie_bartlett_how_the_mysterious_dark_net_is_going_mainstream
- 36.(HTMFCC) - How to manage for collective creativity URL:
https://www.ted.com/talks/linda_hill_how_to_manage_for_collective_creativity?referrer=playlist-the_power_of_collaboration&autoplay=true&subtitle=en
- 37.(HVMATBOAP) - Hamilton vs. Madison and the birth of American partisanship URL:
https://www.ted.com/talks/noah_feldman_hamilton_vs_madison_and_the_birth_of_american_partisanship/details/transcript?subtitle=en
- 38.(HWYUYI) - How Will You Utilize Your Intelligence? URL:
https://www.ted.com/talks/clara_bonner_how_will_you_utilize_your_intelligence
- 39.(LLTGC) - Lead like the great conductors URL:
https://www.ted.com/talks/itay_talgam_lead_like_the_great_conductors
- 40.(MS) - "Mechanical Sympathy" URL:
https://www.ted.com/talks/fabrice_braunrot_mechanical_sympathy?subtitle=en
- 41.(MTAOTI) - Mastering the Art of the Interview URL:
https://www.ted.com/talks/ashley_rizzotto_mastering_the_art_of_the_interview?subtitle=en
- 42.(NTNC) - No Trace, No Case URL:
https://www.ted.com/talks/elisee_joseph_no_trace_no_case
- 43.(OCOMJGATEDHCCS) - Our constitution -- our movements: Jamal Greene at TEDxHunterCCS URL:
https://www.youtube.com/watch?v=pu0tr4LY-jo&ab_channel=TEDxTalks
- 44.(ORSIFHHWCFI) - Our refugee system is failing. Here's how we can fix it URL:
https://www.ted.com/talks/alexander_betts_our_refugee_system_is_failing_here_s_how_we_can_fix_it/transcript?subtitle=en

- 45.(OTQTIMACAAATEDA) - On The Quest To Invisibility - Metamaterials and Cloaking: Andrea Alu at TEDxAustin URL: https://www.youtube.com/watch?v=jseHPnqXIPY&ab_channel=TEDxTalks
- 46.(RDTISCMKTEDM) - Re-imagining dinosaurs through intelligent speculation | C.M. Kosemen | TEDxMadrid URL: https://www.ted.com/talks/cm_kosemen_re_imagining_dinosaurs_through_intelligent_speculation/transcript
- 47.(RTLCOA) - Revealing the lost codex of Archimedes URL: https://www.ted.com/talks/william_noel_revealing_the_lost_codex_of_archimedes/transcript?subtitle=en
- 48.(SLHTLWTHLTTS) - Servant leadership: how to lead with the heart | Liz Theophille | TEDxSaclay URL: https://www.ted.com/talks/liz_theophille_servant_leadership_how_to_lead_with_the_heart
- 49.(TAR) - The Airstream, restyled URL: https://www.ted.com/talks/christopher_c_deam_the_airstream_restyled?subtitle=en
- 50.(TBOHSIEC) - The beauty of human skin in every color URL: https://www.ted.com/dubbing/angelica_dass_the_beauty_of_human_skin_in_every_color?audio=en&language=en
- 51.(TCH) - The camel's hump URL: https://www.ted.com/talks/keith_bellows_the_camel_s_hump?subtitle=en
- 52.(TDOASS) - The danger of a single story URL: https://www.ted.com/talks/chimamanda_ngozi_adichie_the_danger_of_a_single_story?subtitle=en
- 53.(TDOPT) - The Danger of Participation Trophies URL: https://www.ted.com/talks/jennifer_alessandra_the_danger_of_participation_trophies_jan_2020?subtitle=en

- 54.(TECAF) - Teach every child about food URL:
https://www.ted.com/talks/jamie_oliver_teach_every_child_about_food
- 55.(TEDPDAWBBESDP) - TEDxPortsmouth - Dr. Alan Watkins - Being Brilliant Every Single Day (Part 1) URL:
https://www.youtube.com/watch?v=q06YIWCR2Js&ab_channel=TEDxTalks
- 56.(TGAPOECSD) - The gift and power of emotional courage | Susan David URL:
<https://www.youtube.com/watch?v=NDQ1Mi5I4rg>
- 57.(TMOTDOMWKAGTEDR) - The microscopic order that defines our macroscopic world | Karlis Agris Gross | TEDxRiga URL:
https://www.ted.com/talks/karlis_agris_gross_the_microscopic_order_that_defines_our_macroscopic_world
- 58.(TNBYFCF) - The nostalgia behind your favorite Chinese food URL:
https://www.ted.com/talks/vincent_yeow_lim_the_nostalgia_behind_your_favorite_chinese_food/transcript?subtitle=en
- 59.(TNGOAAAD) - The next generation of African architects and designers URL:
https://www.ted.com/talks/christian_benimana_the_next_generation_of_african_architects_and_designers/transcript?subtitle=en
- 60.(TNSARTESTEDT) - The NSA responds to Edward Snowden's TED Talk URL:
https://www.ted.com/talks/richard_ledgett_the_nsa_responds_to_edward_snowden_s_ted_talk/transcript?subtitle=en
61. (TPOF) - The politics of fiction URL:
https://www.ted.com/talks/elif_shafak_the_politics_of_fiction/transcript?subtitle=en
- 62.(TPOV) - The power of vulnerability URL:
https://www.ted.com/talks/brene_brown_the_power_of_vulnerability/transcript?subtitle=en
63. (TRRFB) - The real reason for brains URL:
https://www.ted.com/talks/daniel_wolpert_the_real_reason_for_brains?subtitle=en

- 64.(TRS) - The Rising Scholars URL:
https://www.ted.com/talks/taryn_williams_the_rising_scholars?subtitle=en
- 65.(TRSORPAWWNTCMABH) - The real story of Rosa Parks -- and why we need to confront myths about Black history URL:
https://www.ted.com/talks/david_ikard_the_real_story_of_rosa_parks_and_why_we_need_to_confront_myths_about_black_history/transcript?subtitle=en
- 66.(TSMOTHP) - The smelly mystery of the human pheromone URL:
https://www.ted.com/talks/tristram_wyatt_the_smelly_mystery_of_the_human_pheromone?subtitle=en
- 67.(TSPODE) - The secret perks of driving electric URL:
https://www.ted.com/talks/cynthia_williams_the_secret_perks_of_driving_electric
- 68.(TSSUTEAICINRL) - Tiny satellites show us the Earth as it changes in near-real-time URL:
https://www.ted.com/talks/will_marshall_tiny_satellites_show_us_the_earth_as_it_changes_in_near_real_time?subtitle=en
- 69.(TTIWJLSTEDSG) - The ten-item wardrobe | Jennifer L. Scott | TEDxStGeorge URL:
https://www.youtube.com/watch?v=V3CLRL32Mcw&ab_channel=TEDxTalks
- 70.(TWLFRWAI) - The world's largest family reunion ... we're all invited! URL:
https://www.ted.com/talks/a_j_jacobs_the_world_s_largest_family_reunion_we_re_all_invited/transcript?subtitle=en
- 71.(TWWTABSIW) - The way we think about biological sex is wrong URL:
https://www.ted.com/talks/emily_quinn_the_way_we_think_about_biological_sex_is_wrong/transcript?subtitle=en
- 72.(WAIATFH) - Why art is a tool for hope URL:
https://www.ted.com/talks/jr_why_art_is_a_tool_for_hope?subtitle=en

- 73.(WBLTH) - Why bother leaving the house? URL:
https://www.ted.com/talks/ben_saunders_why_bother_leaving_the_house?subtitle=en
- 74.(WBRTYCIGFB) - Why being respectful to your coworkers is good for business URL:
https://www.ted.com/talks/christine_porath_why_being_respectful_to_your_coworkers_is_good_for_business
- 75.(WCBB) - We can be Buddhas URL:
https://www.ted.com/talks/robert_thurman_we_can_be_buddhas/transcript?subtitle=en
- 76.(WCOMAPTRE) – We contaminate our minds: a plaster to resist earthquakes URL:
https://www.ted.com/talks/stefano_sacrato_contaminiamo_le_nostre_menti_un_intonaco_per_resistere_ai_terremoti/transcript?subtitle=en
- 77.(WFFCRAL) - What Fabric Folds Can Reveal About Life URL:
https://www.ted.com/talks/randall_rhodes_what_fabric_folds_can_reveal_about_life_jan_2018?subtitle=en
- 78.(WGVCBONN) - Why gun violence can't be our new normal URL:
https://www.ted.com/talks/dan_gross_why_gun_violence_cant_be_our_new_normal?subtitle=en
- 79.(WHWASVTWFTG) - What happens when a Silicon Valley technologist works for the government URL:
https://www.ted.com/talks/matt_cutts_what_happens_when_a_silicon_valley_technologist_works_for_the_government/transcript?subtitle=en
- 80.(WI3DPW100XF) - What if 3D printing was 100x faster? URL:
<https://www.youtube.com/watch?v=ihR9SX7dgRo>
- 81.(WICSLAJBATEDYH) - Why I Collect Shopping Lists: AJ Betts at TEDxYouth@Hale URL:
https://www.youtube.com/watch?v=Rc60N-8BeGg&ab_channel=TEDxYouth

- 82.(WMSRTW) - Why mayors should rule the world URL:
https://www.ted.com/talks/benjamin_barber_why_mayors_should_rule_the_world
- 83.(WNN) - Wearing nothing new URL:
https://www.ted.com/talks/jessi_arrington_wearing_nothing_new
- 84.(WPTIAP) - Why Paying Tax is a Privilege URL:
https://www.ted.com/talks/stijn_vanoppen_why_paying_tax_is_a_privilege/transcript
- 85.(WRCBAUE) - Why repetition can be a unique experience URL:
https://www.ted.com/talks/andrew_greenwood_why_repetition_can_be_a_unique_experience?subtitle=en
- 86.(WSSAM) - What's so sexy about math? URL:
https://www.ted.com/talks/cedric_villani_what_s_soSexy_about_math/transcript?subtitle=en
- 87.(WTGGASGAC) - Want to get great at something? Get a coach URL:
https://www.ted.com/talks/atul_gawande_want_to_get_great_at_something_get_a_coach?subtitle=en
- 88.(WWFTFWE) - Why we fear the food we eat URL:
https://www.ted.com/talks/jack_bobo_why_we_fear_the_food_we_eat?subtitle=en
- 89.(WWNTCUOSD) - Why we need to clean up our space debris URL:
https://www.ted.com/talks/moriba_jah_why_we_need_to_clean_up_our_space_debris?subtitle=en
- 90.(WYLIAFCITS) - Would you live in a floating city in the sky? URL:
https://www.ted.com/talks/tomas_saraceno_would_you_live_in_a_floating_city_in_the_sky
- 91.(WYSKHMYCGP) – Why you should know how much your coworkers get paid URL:
https://www.ted.com/talks/david_burkus_why_you_should_know_how_much_your_coworkers_get_paid

ДОДАТОК

1.	<p><i>“I’m going to talk to you about you, and how you can be <u>brilliant</u> every single day”</i> (TEDPDAWBESDP: URL).</p>	<p>«Я збираюся розповісти вам про вас самих і про те, як бути <u>геніальним</u> кожного дня».</p>
2.	<p><i>“You know, actually, I love people because my work is about people. It’s actually about bringing people together. I’m an <u>artist</u>”</i> (WAIATFH: URL).</p>	<p>«Знаєте, насправді, я люблю людей, тому що моя робота пов'язана з людьми. Вона про зближення. Я <u>художник</u>».</p>
3.	<p><i>“I know most of you probably think the <u>magazine</u> industry is dying, yes?”</i> (HMTUWWA: URL).</p>	<p>«Я знаю, більшість з вас, мабуть, думає, що <u>журнальна</u> індустрія вмирає, чи не так? »</p>
4.	<p><i>“In my time as an athlete and competitor <u>trophies</u> were reserved for top level performance mastering a skill”</i> (TDOPT: URL).</p>	<p>«В часи, коли я була спортсменкою та учасницею змагань, <u>кубки</u> були зарезервовані для тих, хто досягнув найвищого рівня в оволодінні навичками».</p>
5.	<p><i>“It was November 1, 2002, my first day as a <u>principal</u>, but hardly my first day in the school district of Philadelphia”</i> (HTFABSLFLH: URL).</p>	<p>«Це було 1 листопада 2002 року, мій перший день на посаді <u>директора</u>, але далеко</p>

		не перший день у стінах навчального закладу Філадельфії».
6.	<i>“And the other <u>puzzle</u> is that I'm actually okay with that”</i> (FAS: URL).	«Інша <u>проблема</u> полягає в тому, що мене це цілком влаштовує».
7.	<i>“I tend to win those <u>arguments</u>, because I know the tricks”</i> (FAS: URL).	«Я, як правило, перемагаю в таких <u>суперечках</u> , тому що знаю хитрощі».
8.	<i>“I don't have expensive equipment or <u>medicine</u>. I use information, education”</i> (TECAF: URL).	«У мене немає дорогого обладнання чи <u>ліків</u> . Я використовую знання, освіту».
9.	<i>“And I go on the podium. You know, this little office of the <u>conductor</u>”</i> (LLTGC: URL).	«І я виходжу на подіум. Знаєте, цей невеликий робочий простір <u>диригента</u> ».
10.	<i>“Diamorphine is heroin. It's actually much better heroin than you're going to buy on the streets, because the stuff you buy from a <u>drug dealer</u> is contaminated”</i> (EYTYKAAIW: URL).	«Діаморфін - це героїн. Насправді це набагато чистіший героїн, ніж той, що продається на вулицях, тому що у <u>наркодилерів</u> він контамінований».

11.	<p><i>“Some of you look a little more enthusiastic than others at this <u>prospect</u>” (EYTYKAAIW: URL).</i></p>	<p>«Дехто з вас дивиться на цю <u>перспективу</u> з більшим ентузіазмом, ніж інші».</p>
12.	<p><i>“I want you all to think back to your first big <u>interview</u>” (MTAOTI: URL).</i></p>	<p>«Я хочу, щоб ви всі пригадали свою першу серйозну <u>співбесіду</u>».</p>
13.	<p><i>“The dark <u>net</u> is no longer a den for dealers and a hideout for whistle-blowers” (HTMDNIGM: URL).</i></p>	<p>«Темна <u>мережа</u> більше не є притулком для дилерів і прихистком для викривачів».</p>
14.	<p><i>“So there is no excuse for any of us here in this <u>audience</u>” (WNN: URL).</i></p>	<p>«Тож нікому з присутніх у цій <u>аудиторії</u> немає виправдання» (переклад наш – В.Д.).</p>
15.	<p><i>“And so, I began to realize that my American roommate must have throughout her life seen and heard different versions of this single story, as had a professor, who once told me that my <u>novel</u> was not “authentically African” (TDOASS: URL).</i></p>	<p>«І я почала розуміти, що моя американська сусідка по кімнаті, мабуть, протягом свого життя бачила і чула різні версії цієї історії, як і професор, який одного разу сказав мені, що мій <u>роман</u> не є «справді африканським».</p>

16.	<p><i>“The earliest record <u>collectors</u> from about the '30s to the 1960s found and preserved so many important records that would have been lost forever” (HRCFLMAPOCH: URL).</i></p>	<p>«Перші <u>колекціонери</u> платівок в період з 30-х до 1960-х років знайшли і зберегли багато важливих записів, які могли б бути втрачені назавжди».</p>
17.	<p><i>“One of the key reasons is we don't measure <u>accurately</u> the climate impact of our actions” (AMAWTCE: URL).</i></p>	<p>«Однією з ключових причин є те, що ми не можемо <u>достеменно</u> виміряти вплив наших дій на клімат».</p>
18.	<p><i>“This is a very <u>complex</u> challenge, and I believe developing countries could take the lead in this transition” (ASCWBITGROFFMA: URL).</i></p>	<p>«Це дуже <u>складний</u> виклик, і я вважаю, що країни, які розвиваються, можуть взяти на себе ініціативу в цьому процесі».</p>
19.	<p><i>“When I say if <u>mayors</u> ruled the world, when I first came up with that phrase, it occurred to me that actually, they already do” (WMSRTW: URL).</i></p>	<p>«Коли я говорю про те, що <u>мери</u> повинні правити світом, то мені спадає на думку, що насправді вони вже це роблять».</p>
20.	<p><i>“But I believe to become a leader that leads with the heart, you need to encourage experimental mindset, you need to provide</i></p>	<p>«Проте я вважаю, що для того, щоб стати лідером, який веде</p>

	<i>psychological safety for teams, and, also, you need to be a <u>servant</u> leader”</i> (SLHTLWTHLTTS: URL).	серцем, потрібно заохочувати експериментальне мислення, забезпечувати психологічну безпеку для команди, а також бути <u>служителем</u> ».
21.	<i>“Now, <u>fabric</u> has no form unto itself”</i> (WFFCRAL: URL).	«Отже, <u>тканина</u> не має форми сама по собі».
22.	<i>“Many are calling it the <u>electric</u> vehicle revolution”</i> (TSPODE: URL).	«Багато хто називає це революцією <u>електричних</u> автомобілів».
23.	<i>“Now, HAL was a fictional character, but nonetheless he speaks to our fears, our fears of being subjugated by some unfeeling, artificial <u>intelligence</u> who is indifferent to our humanity”</i> (DFSAI: URL).	«Звичайно, HAL був вигаданим персонажем, але, тим не менш, він промовляє до наших страхів, наших побоювань бути підкореними якимось бездушним штучним <u>інтелектом</u> , якому байдуже до нашої людської сутності».
24.	<i>“Each one of us can be more mindful and can take actions to <u>lift</u> others up around us, at work,</i>	«Кожен з нас може бути більш уважним і

	<i>at home, online, in schools and in our communities” (WBRTYCIGFB: URL).</i>	вчиняти дії, які <u>підніматимуть</u> дух оточуючих, на роботі, вдома, в Інтернеті, в школах і в наших громадах».
25.	<i>“The other, a little notebook which he titles “The transmutation of <u>species</u>” (APWTUYNC: URL).</i>	«Ще один, маленький записничок, під назвою «Трансмутація <u>видів</u> ».
26.	<i>“And she sat down on this bus, and she had tired feet, and when the bus driver told her to give up her seat to a white <u>patron</u>, she refused because she had tired feet” (TRSORPAWWNTCMABH: URL).</i>	«І вона сіла в цей автобус, і у неї були втомлені ноги, і коли водій автобуса сказав їй поступитися місцем білому <u>господину</u> , вона відмовилася, тому що вона була змучена».
27.	<i>“I think we are defined not by our accomplishments, not by individual things we do, but we are defined by our core. We are defined by our values. We are defined by our <u>constitution</u>” (OCOMJGATEDHCCS: URL).</i>	«Я думаю, що нас визначають не наші досягнення, не окремі речі, які ми робимо, а наша суть. Нас визначають наші цінності. Нас визначає наша <u>натура</u> ».
28.	<i>“You could say we're space geeks, but not only do we care about what's up there, we <u>care</u> about</i>	«Можна сказати, що ми фанати космосу, але ми

	<i>what's down here, too” (TSSUTEAICINRL: URL).</i>	<u>переймаємося</u> не лише тим, що там, вгорі, а й тим, що тут, внизу».
29.	<i>“And what I would like to leave you with is the following question: If you had access to imagery of the whole planet every single day, what would you do with that <u>data</u>?” (TSSUTEAICINRL: URL).</i>	«І наостанок я хотів би поставити вам таке запитання: Якби у вас був доступ до знімків цілої планети щодня, що б ви робили з цими <u>даними</u> ?»
30.	<i>“Now I've been influenced in this thinking by two <u>anecdotes</u> that I want to share with you” (ADT: URL).</i>	«На цю думку мене наштовхнули два <u>випадки</u> , якими я хочу поділитися з вами».
31.	<i>“Figuring out how to build a <u>more</u> just world is our work to do, and our story to tell” (HTIAAYTIHIW: URL).</i>	«Визначення того, як побудувати <u>більш</u> справедливий світ - це наша робота, і наше завдання, про яке ми повинні розповідати».
32.	<i>“I chose one with the skin color of a <u>lobster</u> when sunburnt” (TBOHSIEC: URL).</i>	«Я вибрала той, що має колір шкіри <u>омара</u> , обгорілого на сонці».
33.	<i>“I want to tell you about the <u>original</u> creator of the Hi Level mindset” (HAHLMHYRYP: URL).</i>	«Я хочу розповісти вам про <u>справжнього</u> засновника концепції високого мислення».

34.	<p><i>“It is about how you can find joy and unique experiences out of <u>repetition</u>”</i> (WRCBAUE: URL).</p>	<p>«Ідеться про те, як можна знайти радість і унікальний досвід у <u>повторенні</u>».</p>
35.	<p><i>“So they don't -- when they look out and they see those lights that you showed in the sky -- they don't just see sort of pieces of matter burning or <u>rocks</u> or flames or gases exploding”</i> (WCBB: URL).</p>	<p>«Отже, коли люди дивляться на небо і бачать вогні, які ви продемонстрували, то помічають не просто палаючі шматки матерії, <u>каміння</u>, полум'я і вибухи газів».</p>
36.	<p><i>“The <u>sex</u> and gender binary are both so ingrained in our society, that we never stop to think about it”</i> (TWWTABSIIW: URL).</p>	<p>«Бінарність <u>статі</u> та гендеру настільки вкоренилася в нашому суспільстві, що ми ніколи не замислюємося над цим».</p>
37.	<p><i>“Now, in lots of languages, you couldn't use that construction unless you are a <u>lunatic</u> and you went out looking to break your arm and you succeeded”</i> (HLSTWWT: URL).</p>	<p>«У багатьох мовах ви не зможете використати цю конструкцію, якщо тільки ви не <u>божевільний</u> і не вийшли на вулицю, сподіваючись зламати собі руку, та ще й з успіхом».</p>

38.	<p><i>“Music is this amazing drug that shifts us from one mindest to another. And when we find the right song in the right moment, you know, you brain absolutely loves it. But what about the power of the <u>lyrics</u>?” (HASC CYL: URL).</i></p>	<p>«Музика - це дивовижний наркотик, який переносить нас з одного стану свідомості в інший. І коли ми знаходимо потрібну пісню в потрібний момент, знаєте, мозок просто закохується. А як щодо сили <u>слів</u>?»</p>
39.	<p><i>“In general, that seems like a funny <u>cartoon</u>, but let's look what online survey I did” (AOANYC: URL).</i></p>	<p>«Загалом, це виглядає як кумедний <u>мультфільм</u>, але давайте подивимося, яке онлайн-опитування я провів».</p>
40.	<p><i>“I'm an <u>airline</u> founder and I'm welcome to speak at climate conferences, which is really different, right?” (FOAAUOTFOT: URL).</i></p>	<p>«Я засновник <u>авіакомпанії</u>, і мене запрошують виступати на конференціях з питань клімату, а це зовсім інша річ, чи не так?»</p>
41.	<p><i>“We're seeing real movement to repeal some of the most evil, ugly gun lobby legislation passed over the last dark <u>decade</u>” (WGVCBONN: URL).</i></p>	<p>«Ми бачимо реальний рух за скасування найбільш лихих, огидних законів</p>

		зброярського бізнесу, прийнятих за останнє важке <u>десятиліття</u> ».
42.	<i>“What nitric oxide does is it dilates blood vessels, so it lowers your blood pressure. It also dilates the coronary arteries, so it stops <u>angina</u>”</i> (CTSGFYH: URL).	«Оксид азоту розширює кровоносні судини, що знижує кров'яний тиск. Він також розширює коронарні артерії, тому зупиняє <u>напад стенокардії</u> ».
43.	<i>“No one knows if he got to the top. It's still a <u>mystery</u>”</i> (WBLTH: URL).	«Ніхто не знає, чи дістався він до вершини. Це досі залишається <u>загадкою</u> ».
44.	<i>“And it turns out that, although Ebola spreads through these more range-limited, large-droplet routes, there's all these other sorts of diseases that can be spread in the airplane <u>cabin</u>”</i> (HGTOPAHWCST: URL).	«І виявляється, що, хоча лихоманка Ебола поширюється крапельним шляхом з невеликим радіусом дії, існують і інші види захворювань, які можуть розповсюджуватися в <u>салоні літака</u> ».
45.	<i>“It is a concept that sparks confusion in a lot of people, i think, and curiosuty, because we are society who has become accustomed to having</i>	«Я думаю, що це явище викликає у багатьох людей розгубленість і

	<i>closets that are completely crammed with clothes” (TTIWJLSTEDSG: URL).</i>	здивування, тому що ми - суспільство, яке звикло мати <u>шафи</u> , <u>вщент</u> заповнені одягом».
46.	<i>“That is the approach that <u>virtually</u> all professionals have learned by” (WTGGASGAC: URL).</i>	«Це підхід, за яким навчалися <u>фактично</u> всі професіонали».
47.	<i>“Kéré and his team have designed projects that use traditional building <u>techniques</u>” (TNGOAAAD: URL).</i>	«Кере та його команда розробили проекти з використанням традиційних будівельних <u>методик</u> ».
48.	<i>“Even a small thing like a coin hitting you at a very fast-fast speed can disable your satellite, disable your mission. GPS can be disabled by <u>debris</u>. That could happen” (WWNTCUOSD: URL).</i>	«Навіть така дрібниця, як монета, що влучила в вас на дуже великій швидкості, може вивести з ладу ваш супутник, зірвати вашу місію. GPS може бути виведений з ладу <u>уламками</u> . Таке може статися».
49.	<i>“I'd like to make the case to you in the next 17 minutes that when we shortcut the physical <u>exam</u>, when we lean towards ordering tests instead of talking to and <u>examining</u> the patient,</i>	«Протягом наступних 17 хвилин я хотів би довести вам, що коли ми пропускаємо фізичний

	<p><i>we not only overlook simple diagnoses that can be diagnosed at a treatable, early stage, but we're losing much more than that” (ADT: URL).</i></p>	<p>ОГЛЯД, КОЛИ МИ СХИЛЯЄМОСЯ ДО ПРИЗНАЧЕННЯ АНАЛІЗІВ ЗАМІСТЬ ТОГО, ЩОБ ПОГОВОРИТИ З ПАЦІЄНТОМ І <u>ОГЛЯНУТИ</u> ЙОГО, МИ НЕ ТІЛЬКИ НЕ ПОМІЧАЄМО ПРОСТИХ ДІАГНОЗІВ, ЯКІ МОЖНА ВИЯВИТИ НА РАННІЙ СТАДІЇ, ЗДАТНИХ ПІДДАВАТИСЯ ЛІКУВАННЮ, АЛЕ МИ ВТРАЧАЄМО НАБАГАТО БІЛЬШЕ».</p>
<p>50.</p>	<p><i>“Now one other thing women like my grandma do in Turkey is to cover mirrors with <u>velvet</u> or to hang them on the walls with their backs facing out” (TPOF: URL).</i></p>	<p>«Ще одна річ, яку роблять жінки в Туреччині, наприклад, моя бабуся, - обтягують дзеркала <u>оксамитом</u> або вішають їх на стіни зворотною стороною вгору».</p>
<p>51.</p>	<p><i>“In order to introduce the next layer, you have to separate it, introduce new <u>resin</u>, reposition it, and do this process over and over again” (WI3DPW100XF: URL).</i></p>	<p>«Для того, щоб накласти наступний шар, потрібно відокремити його, ввести нову <u>смолу</u>, повернути на місце, і</p>

		повторювати процедуру знову і знову».
52.	<i>“Fogponics is a technique where, without the use of soil or water, you grow things faster only through fog or <u>mist</u>” (ASPOTF: URL).</i>	«Фогпоніка - це техніка, в якій без використання ґрунту чи води ви вирощуєте рослини швидше, лише завдяки туману чи <u>мареву</u> ».
53.	<i>“When I came home to Gando to bring the good news, my people were over the moon, but when they realized that I was planning to use <u>clay</u>, they were shocked” (HTBWCAC: URL).</i>	«Коли я приїхав додому в Гандо, щоб повідомити добру новину, мої люди були на сьомому небі від щастя, але коли вони зрозуміли, що я планую використовувати <u>глину</u> , вони були шоковані».
54.	<i>“This is a <u>balloon</u> that we also refer to as a sculpture” (WYLIAFCITS: URL).</i>	«Це <u>повітряна куля</u> , яку ми також називаємо скульптурою».
55.	<i>“When we talked about “authentic tomato sauce” in the 1970s, we talked about Italian tomato sauce, we talked about the earliest Ragùs, which had no visible solids, right? Which were thin, you just put a little bit and it sunk down to the bottom of the <u>pasta</u>” (CHASS: URL).</i>	«Коли ми говорили про «автентичний томатний соус» у 1970-х роках, ми говорили про італійський томатний соус, про найперші рагу, які не містили

		жодних твердих частинок, вірно? Він був ріденьким, просто кладеш трохи, і він опускається на <u>макарони</u> ».
56.	<i>“Ten of diamonds, yeah. I think I do it the same way. I like to, so I know where it is. Ten of <u>diamonds</u>”</i> (CUCMWAT: URL).	«Десятка бубнів, так. Думаю, я роблю так само. Мені подобається, тож я знаю, де вона лежить. Десятка <u>бубнів</u> ».
57.	<i>“So now, I will drop the cards. And you'll say stop, anywhere. Got it? Five of <u>clubs</u>”</i> (CUCMWAT: URL).	«Тож зараз я розкрию карти. А ти скажеш «стоп», де завгодно. Зрозумів? П'ятірка <u>треф</u> ».
58.	<i>“It's a type of <u>collaborative</u> problem solving, usually among people who have different <u>expertise</u> and different points of view”</i> (HTMFCC: URL).	«Це варіант <u>співпраці</u> у вирішенні проблем, як правило, між людьми, які мають різний <u>досвід</u> і різні точки зору».
59.	<i>“We worry about pesticides, food additives, <u>preservatives</u> in our food, which are only there to make our food safer”</i> (WWFTFWE: URL).	«Нас турбують пестициди, харчові добавки, <u>консерванти</u> в нашій їжі, які існують виключно для того, щоб

		зробити нашу їжу безпечнішою».
60.	<p><i>“Your points may be more legitimate because of the generational increase in IQ. So how will you <u>utilize</u> your intelligence in the future?”</i> (HWYUYI: URL).</p>	<p>«Ваші зауваження цілком виправдані, адже IQ зростає з покоління в покоління. Тож як ви будете <u>використовувати</u> свій інтелект у майбутньому?»</p>
61.	<p><i>“When this trailer showed up at my shop in Berkeley, I'd actually never stepped foot in an Airstream <u>trailer</u>, or any other trailer”</i> (TAR: URL).</p>	<p>«Коли цей автопричіп з'явився в моєму магазині в Берклі, я фактично ніколи не бачив ні <u>причепа</u> Airstream, ні будь-якого іншого».</p>
62.	<p><i>“And of course, the <u>academic</u>, insecure part of me was like, “You're going to call me a what?”</i> (TPOV: URL).</p>	<p>«І, звісно, <u>академічна</u>, невпевнена в собі частина мене запитувала: «Як ти збираєшся мене назвати?»</p>
63.	<p><i>“I think that mechanical <u>sympathy</u> is a wonderful tool to help us make decisions about the most important mechanism of all: ourselves, our bodies and our minds”</i> (MS: URL).</p>	<p>«Я думаю, що механічне <u>співпереживання</u> - це чудовий інструмент,</p>

		який допомагає нам приймати рішення щодо найважливішого механізму з усіх: нас самих, наших тіл і нашого розуму».
64.	<i>“And it's fuel is something I would like to call <u>intelligent speculation</u>. That is to say, making scientifically plausible speculations while knowing that these may or may not be real”</i> (RDTISCMKTEDM: URL).	«А підживлює його те, що я б назвав інтелектуальною <u>гіпотезою</u> . Тобто, створення науково правдоподібних припущень, знаючи, що вони можуть бути реальними, а можуть і не бути».
65.	<i>“As a distinguished engineer there, I was pretty close to the top of the <u>Silicon Valley ecosystem</u>”</i> (WHWASVTWFTG: URL).	«Як відомий інженер, я був досить близько до вершини системи <u>Кремнієвої долини</u> ».
66.	<i>“What does the <u>scholar</u> look like? How does the <u>scholar</u> behave? What kind of upbringing does a <u>scholar</u> have?”</i> (TRS: URL).	«Як <u>виглядає науковець?</u> Як поводить <u>науковець?</u> Яке виховання має <u>науковець?</u> »

67.	<p><i>“It is a <u>plaster</u>, which I still sell today, to tackle the problems of humidity in walls”</i> (WCOMAPTRE: URL).</p>	<p>«Це була <u>штукатурка</u>, яку я продаю і сьогодні, для вирішення проблеми вологості стін».</p>
68.	<p><i>“This is arguably the back end of the <u>design</u> of animals”</i> (TCH: URL).</p>	<p>«Це, мабуть, зворотний бік <u>еволюції</u> тварин».</p>
69.	<p><i>“There is a <u>universal</u> anxiety about these two words”</i> (ACCIOC: URL).</p>	<p>«Ці два слова викликають <u>вселенську</u> тривогу».</p>
70.	<p><i>“In the last year, more than a million people arrived in Europe in need of our help, and our response, frankly, has been <u>pathetic</u>”</i> (ORSIFHHWCFI: URL).</p>	<p>«За останній рік до Європи прибуло понад мільйон людей, які потребували нашої допомоги, а наша реакція, відверто кажучи, була <u>жалюгідною</u>».</p>
71.	<p><i>“You can take care of our environment by making small changes to your birthday celebration. And I would also like to share how I slowly learned the idea of a more thoughtful birthday <u>party</u>”</i> (AMTBVP: URL).</p>	<p>«Ви можете подбати про наше довкілля, зробивши невеликі зміни у святкуванні свого дня народження. А ще я хотіла б поділитися тим, як я поступово прийшла до ідеї більш</p>

		усвідомленого підходу до <u>вечірок</u> з нагоди дня народження».
72.	<i>“Now, in order to tell you the story, I want to go back to a pivotal moment in US history, and that is the moment when factional disagreement and <u>partisanship</u> was born” (HVMATBOAP: URL).</i>	«Отже, щоб ви зрозуміли суть розповіді, я хочу повернутися до ключового моменту в історії США, а саме до часу, коли зародилися фракційні розбіжності та <u>партійність</u> ».
73.	<i>“In fact, there's only one good thing I can think of when it gets to <u>mosquitoes</u>. When they fly into our bedroom at night, they prefer to bite my wife” (3NWTKM).</i>	«Насправді, коли мова йде про <u>комарів</u> , я можу назвати лише одну хорошу річ. Коли вони залітають вночі в нашу спальню, то воліють кусати мою дружину».
74.	<i>“I could go from being one of the most awkward girls at a party to one of the most social chatting with people I never met before. I am sure we have all used some <u>liquid</u> courage at one time or another” (TGAPOECSD).</i>	«Я могла перетворитися з однієї з найсором'язливіших дівчат на вечірці на одну з найсоціальніших, спілкуючись з людьми, яких я ніколи раніше не зустрічала. Я впевнена,

		що всі ми колись відчували “ <u>рідку</u> хоробрість».
75.	<i>“The great apes have these armpits full of secretory <u>glands</u> producing smells all the time, enormous numbers of molecules. When they're secreted from the <u>glands</u>, the molecules are odorless”</i> (TSMOTHP: URL).	«У людиноподібних мавп пахви вкриті секреторними <u>залозами</u> , які постійно виробляють величезну кількість пахучих молекул. Коли вони виділяються із <u>залоз</u> , молекули не мають запаху».
76.	<i>“Openness remains the best way to ensure fairness, and pay <u>transparency</u> does that”</i> (WYSKHMYCGP: URL).	«Відкритість залишається найкращим способом забезпечити справедливість, а <u>прозорість</u> оплати праці сприяє цьому».
77.	<i>“The <u>Dutch</u> approach towards parenting was actually a breath of fresh air”</i> (WYSKHMYCGP: URL).	« <u>Голландський</u> підхід до виховання дітей був справжнім ковтком свіжого повітря».
78.	<i>“So this is 10 times faster than the 20-seconds-per-image detector, and you can see that by the time it makes predictions, the entire state of the</i>	«Це в 10 разів швидше, ніж 20-секундний генератор зображень,

	<i>world has changed, and this wouldn't be very useful for an <u>application</u></i> ” (HCLTROI: URL).	при цьому ви можете побачити, що до того часу, як він зробить прогноз, світ зміниться, а це не дуже зручно для <u>застосування</u> ».
79.	<i>“Some post the <u>formula</u> for calculating pay, and others post the pay levels and affix everybody to that level”</i> (WYSKHMYCGP: URL).	«Одні публікують <u>алгоритм</u> розрахунку заробітної плати, інші - рівень заробітної плати та прив'язують усіх до цього рівня».
80.	<i>“And because these materials are so prolific, because they're found in so many places, there's one other place you'll find this material, styrene, which is made from <u>benzene</u>, a known carcinogen”</i> (AMTNP: URL).	«Оскільки ці матеріали дуже поширені, їх можна знайти в багатьох місцях, є ще одне джерело, де можна зустріти цей матеріал - стирол, який виготовляється з <u>бензолу</u> , відомого канцерогену».
81.	<i>“I'm a meteorologist by degree, I have a bachelor's, <u>master's</u> and PhD in physical meteorology, so I'm a meteorologist, card carrying”</i> (KOBTSYWJMS).	«За освітою я метеоролог, маю ступінь бакалавра, <u>магістра</u> та доктора філософії з фізичної

		метеорології, тож я справжній фахівець».
82.	“So Richard Ledgett is the 15th <u>deputy director</u> of the National Security Agency, and he's a senior civilian officer there, acts as its chief operating officer, guiding strategies, setting internal policies, and serving as the principal advisor to the director” (TNSARTESTEDT: URL).	«Отже, Річард Леджетт є 15-м <u>заступником</u> директора Агентства національної безпеки, він є старшим цивільним офіцером, виконує обов'язки головного операційного директора, керує стратегіями, встановлює внутрішню політику і є головним радником керівництва».
83.	“Ten years after the original, miraculous year that I described, Einstein was putting together the pieces of his theory of <u>general</u> relativity, his greatest achievement” (APWTUYNC: URL).	«Через десять років після того дивовижного року, про який я розповів, Ейнштейн складав до купи шматки своєї теорії <u>загальної</u> відносності, свого найбільшого досягнення».
84.	“Now you may <u>reason</u> that we have one to perceive the world or to think, and that's completely wrong” (TRRFB: URL).	«Можливо, ви <u>скажете</u> , що у нас є тільки одна голова, щоб сприймати

		світ або мислити, але це абсолютно неправильно».
85.	<i>“So here you see a <u>familiar</u> sight. This is how plazas have been designed for generations”</i> (HPSMCW: URL).	«Тож тут ви бачите <u>знайомий</u> пейзаж. Саме так з покоління в покоління проектували площі».
86.	<i>“But it's the way in which they're put together that makes the difference; the <u>order</u> is unique”</i> (TMOTDOMWKAGTEDR: URL).	«Але саме спосіб, у який вони зібрані разом, має значення; цей <u>порядок</u> є унікальним».
87.	<i>“He took apart the Archimedes manuscript and the other seven <u>manuscripts</u>”</i> (RTLCOA: URL).	«Він розібрав <u>рукопис</u> Архімеда та інші сім <u>рукописів</u> ».
88.	<i>“I would like you to think of the main <u>character</u> in your favorite movie or book. Think of the way they act”</i> (BTMCOYS: URL).	«Я хочу, щоб ви подумали про головного <u>героя</u> вашого улюбленого фільму або книги. Подумайте, яким чином вони діють».
89.	<i>“All <u>serial</u> killers are born pure evil seems to be the narrative that these movies and TV-shiws push”</i> (ASKBOMHVBTEDFHSSS: URL).	«Всі <u>серійні</u> вбивці народжуються чистим злом- наратив, який просувають фільми та телешоу».

90.	<p><i>“My grandfather was a restaurant owner. My father was a restaurant owner. My name is Vincent Yeow Lim. I’m a <u>chef</u>, content creator and restaurant owner”</i> (TNBYFCF: URL).</p>	<p>«Мій дід був власником ресторану. Мій батько був власником ресторану. Мене звати Вінсент Йоу Лім. Я <u>шеф-кухар</u>, розробник контенту та власник ресторану».</p>
91.	<p><i>“And it said, “I have a <u>family tree</u> with 80,000 people on it, including you, Karl Marx, and several European aristocrats”</i> (TWLFRWAI: URL).</p>	<p>«І там було написано: «У мене є <u>родинне</u> дерево, на якому 80 000 людей, включаючи Вас, Карла Маркса та кількох європейських аристократів».</p>
92.	<p><i>“And I’ve been working with my staff at Institut Henri Poincaré, together with partners and artists of mathematical communication worldwide, so that we can found our own, very <u>special</u> museum of mathematics there”</i> (WSSAM: URL).</p>	<p>«Я співпрацюю з моїми колегами з Інституту Анрі Пуанкаре, разом з партнерами та митцями математичної комунікації по всьому світу, аби ми могли заснувати там свій власний, дуже <u>особливий</u> музей математики».</p>

93.	<p><i>“Zach is going to help me with the demo, and we're going to use the device to <u>monitor</u> Zach's breathing” (ANWTMVSTCSTW: URL).</i></p>	<p>«Зак допоможе мені з проведенням експерименту, ми використаємо прилад для <u>відстеження</u> дихання Зака».</p>
94.	<p><i>“Everyone likes to receive the benefits and the privileges of this club called society, but no one likes to pay the membership fee, the <u>tax</u>” (WPTIAP: URL).</i></p>	<p>«Всім подобається отримувати блага і привілеї нашого товариства під назвою «суспільство», але ніхто не любить платити членські внески, <u>податки</u>».</p>
95.	<p><i>“Further research was done, and it demonstrates that nearly half of adults will be reluctant to go back and basically <u>trace</u> their steps and try to right their wrongs and pursue the same objectives and goals that they felt before” (NTNC: URL).</i></p>	<p>«Подальші дослідження показали, що майже половина дорослих не захочуть повертатися назад і, по суті, <u>відстежувати</u> свої кроки, намагатися виправити свої помилки і переслідувати ті ж самі цілі та завдання, яких вони прагнули раніше».</p>
96.	<p><i>“There is also that little bit of voyerism in all of us that likes, get us excited, by thinking of hiding</i></p>	<p>«У кожному з нас також є дешиця</p>

	<i>behind an invisibility <u>cloak</u> and look around us without being seen” (OTQTIMACAAATEDA: URL).</i>	мандрівництва, яка нам подобається, захоплює нас, коли ми думаємо про те, щоб сховатися за <u>плащем-невидимкою</u> і озирнутися довкола, залишаючись непоміченими».
97.	<i>“Especially young children embrace the game, because it's such an accessible sport. You only need a <u>ball</u> and a bit of space” (FCCTWBWNTCFF: URL).</i>	«Діти особливо люблять цю гру, адже це дуже доступний вид спорту. Потрібен лише <u>м'яч</u> і трохи простору».
98.	<i>“It's a tethered, flying <u>camera</u>. But before I do that, I want to tell you a bit about where it came from, what motivated it” (AFCOAL: URL).</i>	«Це портативний літаючий <u>фотоапарат</u> . Але перш ніж я це зроблю, я хочу розповісти вам трохи про те, звідки він з'явився, що його породило».
99.	<i>“I collect things from people when i don't <u>realise</u>” (WICSLAJBATEDYH: URL).</i>	«Я забираю речі у людей, навіть не <u>усвідомлюючи</u> цього».

100	<i>“I am going to show you the first <u>list</u> I found”</i> (WICSLAJBATEDYH: URL).	«Я покажу вам перший <u>список</u> , який я знайшла».
-----	---	---

RESUME

Master's thesis on the topic “False friends of the translator” as a translation problem (based on authentic TED TALKS web-resources)” includes 115 pages, 72 used sources and contains 1 appendix.

The object of analysis is the “false friends of the translator” selected on the basis of speeches from the TED TALKS web resource.

The subject of the study is the semantic and grammatical features of “false friends of the translator” selected on the basis of speeches from the TED TALKS.

The material of the study was the oral of speeches from the TED TALKS.

The purpose of the study is to describe the peculiarities of translating “false friends of the translator” based on oral speeches from the TED TALKS web resource.

Research methods: continuous sampling, which was necessary for the selection of the analyzed material; analysis of dictionary formulations, which helped us to find the authentic meanings of the “false friends of the translator”; the comparative method - in order to outline the common and distinctive features of interlingual parallels between English and Ukrainian. And also the descriptive method, which is an extremely important technique for a detailed description.

The scientific novelty of the obtained results is that it is the first to 1) analyze linguistic and lexicographic sources in order to describe the lexical phenomenon of “false friends of the translator” in such languages as Ukrainian and English; 2) the semantic features and grammatical properties of “false friends of the translator”, which were selected on the basis of speeches from the TED TALKS web resource, are indicated 3) various methods and techniques of translating false language equivalents are studied, based on fragments of oratorical speeches.

Practical significance is expressed in the prospect of using the results of our scientific research to improve the teaching process in higher education institutions, as well as in conducting special courses and elective classes.

The structure of the research paper consists of an introduction; three chapters, where the first chapter is theoretical and contains information about the origins of “false friends of the translator”. The second section analyzes the use of “false friends of the translator” on the basis of the TED TALKS web resource in the Ukrainian and English language systems. The third section contains proposals for the use of translation transformations in order to perform an adequate translation of such lexical units; conclusions to each section, lists of references (72 units) and an appendix.

Keywords: “false friends of the translator”, TED TALKS, interlingual parallels, scholars, meaning, context, translation, translation transformations.